

Dosledno nagrajevanje po delu

— Fantje, kaj bi se grizli — pomislite raje, kako je moralo udariti po žepu šele tiste, zaradi katerih smo ostali brez surovin!

Karikatura: MILAN MAVER

ENO OD VPRAŠANJ, KI SODIJO V DOMENO SAMOUPRAVNEGA UREJANJA

DOLOČANJE DOLŽINE LETNEGA DOPUSTA

Koliko bo imel posamezni delavec letnega dopusta, je vprašanje, ki ga je novi temeljni zakon o delovnih razmerjih skoraj v celoti prepustil samoupravnemu reguliranju. Z zakonskimi določili je opredeljen le tisti minimum pravic, ki jih ima človek zato, ker dela, in ki jih delovne skupnost ne bodo mogle omejevati in zmanjševati, ko bodo s svojimi samoupravnimi akti urejale ta vprašanja.

Dolžina letnega dopusta je zakon določil le s spodnjo in zgornjo mejo. Dopust, do katerega ima delavec pravico po enajstih mesecih zaposlitve, ne sme biti krajši kot štirinajst delovnih dni in praviloma ne daljši od trideset delovnih dni. Izjemoma ima delavec lahko letni dopust do šestdeset delovnih

dni, če dela v posebno težkih pogojih. Vendar mora delovna skupnost taka delovna mesta precizirati v svojem samoupravnem aktu, prav tako pa tudi dolžino dopusta in način njegovega koriščenja na tej osnovi. Lestvice dopusta, ki se je odmerjal po delovni dobi, po no-

vem zakonu ni več. Vendar pa zakon pri določanju dolžine dopusta ne podcenjuje delovne dobe — kar v osnovi pomeni delovno izkušnjo — opušča pa ta kriterij kot edini in mu pridaja še nove, bolj bistvene. Več dni dopusta bodo zahtevali težji pogoji dela, odločilen pa bo tudi prispevek delavca na delovnem mestu po kakovosti in količini ter njegovo prizadevanje pri delu.

Kriteriji, ki jih za dolžino letnega dopusta vsebuje zakon, so na kratko — po rezultatih dela. Čeprav zakon omenja nekatere posebne okoliščine, ki naj bi jih delovne skupnosti upoštevale pri odmerjanju dopustov — socialne momente, na primer matere samohranilke, invalidi itd. — pa so kriteriji le tako splošni, da jih ne bomo mogli uporabljati, če ne bodo v delovnih organizacijah sami izoblikovali meril. Merila, ki bodo pogojevala krajši ali daljši dopust, bodo morala biti demokratsko sprejeta in tudi zapisana.

Vse lepo in prav, ugovarjajo mnogi. Med kriteriji za dolžino dopusta je tudi osebna prizadevanost. Kako jo bomo izmerili, da ne bo preveč »osebna«? Prav gotovo bo to za mnoge trd oreh. Vendar se bodo nepravilnosti dogajale le tam, kjer bodo dopuščali, da bodo o dopustih odločali posamezniki za zaprtimi vrati. Če he bodo dopusti izraz resničnega, objektivnega in demokratsko ovrednotenega delovnega prispevka posameznika, bo res slabo. Tako bo, kot mar-

(Nadaljevanje na 3. strani)

TAKO KOT V VSEH PREJSNIH LETIH SO TUDI LETOS ZAZELELI PREDSEDNIKU TITU PREDSTAVNIKI DELOVNIH KOLEKTIVOV SE VELIKO SREČE OB NJEGOVI 73-LETNICI. PREDSEDNIK TITO PA SE JE NATO ZADRŽAL Z NJIMI V DOLGEM IN PRISRČNEM RAZGOVORU. SE ZANIMAL ZA NJIHOVE USPEHE IN TEŽAVE PRI GOSPODARJENJU. NA NAŠI SLIKI: PREDSEDNIK TITO NA OBISKU V ENEM IZMED SLOVENSkih DELOVNIH KOLEKTIVOV.

RAZPRAV O NAGRAJEVANJU V MARIBORSKI SVILNI NE VODIJO S PREKRIZANIMI ROKAMI

Naravnost ali po ovinkih?

Razgovori o nagrajevanju se v podjetjih po navadi začnejo nepripravljeno. Nam, ki sprašujemo, pravijo, da smo »sitne muhe«, ker hočemo zvedeti kaj več od splošnih načel. Sistemi v tovarnah se nam zdijo včasih zelo zamotani in nepopolni. Kakšne težave imajo z njimi šele delavci, če že nam povzročajo takšne preglavice? Ker je v večini podjetij v nagrajevanju še precej »lukenj«, je v takšnih razgovorih prisotna tudi vedno zadrega. Načelno več nihče ne zanika velikega vpliva nagrajevanja na notranje odnose v delovni skupnosti, vendar so umske investicije pri iskanju ustreznih delitvenih načel v precejšnjem številu delovnih organizacij nezadostne. Pravilnikov o delitvi ni mogoče prepisovati kot šolske naloge.

Uvod v snov: v mariborsko »Svilo« smo odšli z resnimi zagotovili, da v tovarni razmišljajo o nagrajevanju. Izvor teh obvestil za pričujočo snov ni važen. V zadnjem letu so imeli več razprav. V teh razpravah je bilo tudi več nasprotujočih si stališč, ki so jih predstavniki v komisiji za nagrajevanje tudi trdovratno zagovarjali. Prav za-

(Nadaljevanje na 3. strani)

Po načelu verižne reakcije

Če povemo, da so tako storili v zagorskem rudniku rjavega premoga, s tem se nočem reči, da so bili tudi edini. Nasprotno, primerov je toliko, da smo se prav zaradi tega odločili spregovoriti.

Za tole gre: ko je predstavnik zagorskega rudnika na nedavnem posvetu pri RO sindikata delavcev industrije in rudarstva povzela načela nagrajevanja, je med drugim povedal, da so osebne dohodke linearno povečali za 15%. In če strnemo njegove misli ob zagovoru tega ukrepa, si moremo ustvariti naslednjo podobo: rudarji so zaradi nižjih osebnih dohodkov, kot na primer v trboveljskem rudniku, dajali odpovedi in iskali delo v Trbovljah. Da bi zajezili fluktuacijo in izravnali osebne dohodke, so sprejeli v Zagorju sklep o 15% povečanju.

In rezultati? Ali bodo v Zagorju čez leto dni, ko bodo v trboveljskem rudniku spet dosegli višje osebne dohodke na račun povečane produktivnosti dela, boljšega gospodarjenja, spet avtomatično izravnali osebne dohodke? Bržčas jih bodo morali, če je bilo to linearno povečanje osebnih dohodkov edini ukrep za zajezitev fluktuacije. In tako vedno znova, dokler ne bodo nižjih osebnih dohodkov reševali predvsem skozi ukrepe za povečano produktivnost dela in ukrepe za bolj ekonomično gospodarjenje.

Ta zagorski primer v resnici lahko posplošimo. Tako rekoč iz meseca v mesec lahko opažamo v delovnih organizacijah primere izravnavanja osebnih dohodkov z drugimi delovnimi organizacijami. Spomnimo se samo primera z začetka letošnjega leta, ko so v kranjski Iskri delili novoletne nagrade in ko so jih nato morali razdeliti tudi preko ceste v Tekstilindusu — pa čeprav so s tem pobrali sredstva iz stanovanjskega sklada — in nato še v drugih kolektivih te občine. Ena delovna organizacija izravna osebne dohodke z drugo, tej sledi tretja, četrta... vse po načelu verižne reakcije, dokler se krog ne zavrti okoli svoje osi in mora spet prva izravnati osebne dohodke. Kakšni pa so bili dejanski rezultati porasta produktivnosti dela, ekonomičnosti in rentabilnosti proizvodnje in poslovanja, postane povsem drugotnega pomena.

In nič drugače tudi znotraj kolektivov. Skorajda uzakonjeno je načelo, da samoupravni organi izravnajo osebne dohodke tako imenovanih »režijev« v enakem razmerju, za kolikor so se povečali osebni dohodki zaposlenih v neposredni proizvodnji. Toda medtem ko so si jih morali slednji šele zaslužiti s povečano intenzivnostjo dela, z večjimi individualnimi učinki, višjo produktivnostjo, pa smo jih režijem povečali brez vsakih meril in ne glede na to, ali se je obseg njihovega dela povečal ali zmanjšal, ali so svoje delo tudi bolj in hitreje opravljali.

Vsi ti primeri pa seveda povsem izmalicijo enakopraven položaj med proizvajalci bodisi med posameznimi delovnimi organizacijami bodisi znotraj delovnih kolektivov, delitev dohodka pa se sprevača v mezdana gibanja. A kar je v tem primeru še najvažnejše: v nobenem primeru nismo razrešili osnovnih zaviralnih momentov, ki pogojujejo nizke osebne dohodke, in zagotovili, da bi bili še višji, kot pa smo jih dosegli z vsemi temi linearnimi izravnavanji.

BOJAN SAMARIN

Danes na 5. strani:

IZKUPIČEK OD STROŠKOV

OBČINSKI ODBOR SINDIKATA DELAVCEV INDUSTRIJE IN RUDARSTVA V KOČEVJU O GOSPODARJENJU:

Neizkoriščene notranje rezerve

Na posvetovanju, ki ga je pred dnevi organiziral občinski odbor sindikata delavcev industrije in rudarstva v Kočevju, so si bili predstavniki industrijskih delovnih organizacij edini, da so bili zadnji ukrepi v našem gospodarskem sistemu, kot na primer omejevanje kreditov za investicije, kreditov za pripravo izvoznih poslov ter slednjic omejitve kreditov za obratna sredstva več kot nujni. Čeprav so ti ukrepi sicer povzročili delovnim organizacijam trenutne težave v gospodarjenju, vendar je celotna razprava izzvenela v optimističen zaključek, da jih bodo delovne organizacije lahko razmeroma v kratkem časovnem razdobju uspešno prebrodile.

hodka — kljub opozorilom, da si morajo gospodarske organizacije s sredstvi iz čistega dohodka zagotoviti trajna lastna obratna sredstva in tudi v skladu s povečanim obsegom proizvodnje — pa bodo seveda morale plačati zdaj, ko so omejeni krediti za obratna sredstva.

K ugotovitvi, da bodo morali poslednji samoupravni organi nagajati veliko več ustvarjenih sredstev v lastna trajna obratna sredstva, pa so predstavniki kočevskih delovnih organizacij pristavili tudi novo; notranje re-

zerve niso le v sredstvih za proizvodnjo, neizkoriščenih strojih ali organizaciji dela, marveč tudi v smotrnejšem gospodarjenju z obratnimi sredstvi. Hitrejše obračanje zalog surovin, skrajševanje medfaznega procesa predelave in ne nazadnje tudi čas, ko izdelki prekomerno dolgo ležijo po skladiščih — v vsem tem se razkrivajo notranje rezerve za sprostitve obratnih sredstev. V mnogih podjetjih imajo tudi tako organizacijo dela, da proizvajajo nekatere polizdelke in celo končne produkte

le v določenem obdobju leta, že v začetku leta pa si ustvarijo zaloge surovin, da bi si tako zagotovile po planu predviden potek proizvodnje, kar pa jim seveda veže obratna sredstva. Zato so predstavniki na omejenem posvetu v Kočevju menili, da bodo morali v delovnih organizacijah tudi v samem sistemu planiranja proizvodnje veliko bolj kot doslej upoštevati obratna sredstva. Marsikdaj pa bi bilo možno te težave omiliti s tesnejšim sodelovanjem proizvajalcev in trgovine. Tako so na primer v podjetju »ITAS« že začeli razmišljati in se tudi že dogovarjati s trgovino, da bi jim le-ta zagotovila skladno z njihovim proizvodnim programom normalen dotok surovin. S tem bi namreč odpravili prekomerno kopičenje zalog v skladiščih in hkrati sprostili svoja obratna sredstva.

IZVAŽALI BI, ČE...

Nič manj živahna razprava kot pri restriktivskih ukrepih za najemanje kreditov za obratna sredstva, je bila tudi razprava o postretni kreditni politiki za pripravo izvoznih poslov. V glavnem pa sta se izoblikovali dve stališči. Prvo označuje mnenje nekaterih delovnih organizacij, da je tudi v načelu: »za kolikor deviz lahko izvozijo, za

(Nadaljevanje na 2. strani)

NASPROTJA NAJ REŠIJO STABILNEJŠI VIRI SREDSTEV

Pred dnevi je sklical Republiški odbor sindikata delavcev družbenih dejavnosti posvet s predstavniki občinskih odborov. Razpravljali bi naj o dejavnosti občinskih odborov sindikata družbenih dejavnosti v komunah na področju šolstva, kulture, zdravstva, socialnega varstva in javne uprave, predvsem pa o nerešenih vprašanjih na področju samoupravljanja in o materialnem ter družbenem položaju delavcev v teh službah. Vendar je razprava stekla le o šolstvu in o materialnem položaju prosvetnih delavcev, po čemer lahko sodimo, da je vprašanje šolstva med vsemi dejavnostmi družbenih služb še vedno najbolj boleče.

Vsa prizadevanja v minulih letih, da bi izboljšali materialni položaj šolstva in pravilno ovrednotili učiteljevo delo, niso rodila pričakovanih uspehov. Nasprotja v sedanjem financira-

nju šolstva zato močno krnijo družbeno upravljanje v šolah in zavirajo spodbudnejše oblike nagrajevanja in hkrati pravičnejše vrednotenje učiteljevega dela.

Ne bi mogli zanikati, da si večina občinskih skupščin, pač v mejah materialnih možnosti, ne prizadeva oddvojiti iz proračuna čimveč sredstev v sklad za šolstvo. Tako so zbrali skladi v minulem letu znatno več sredstev kot katerokoli leto poprej. Vendar tudi 30 ali 40 % več sredstev ne more nič približno »nasistiti« močno zanemarjenega in »podhranjenega« osnovnega šolstva. S povečani-

mi sredstvi so šole namreč »blažile« nizke osebne dohodka učiteljev in za materialne izdatke je še vedno bore malo denarja.

Pedagoški kolektivi so izdelali delovne programe za osnovno dejavnost šol, ki pa nimajo praktične vrednosti, saj občine ne zagotavljajo dovolj sredstev, da bi jih moglo uresničiti. Tako se zgodi, da morajo programe skrbiti pred sklepanjem pogodb z občinami, deloma pa med samim letom zavoljo nerednega dotoka sredstev in zmanjševanja skladov za šolstvo.

Kapacitete in stanje šolskih zgradb ter drugi pogoji za najosnovnejšo dejavnost šol, se v gospodarsko manj razvitih občinah niso izboljšali. Večzmenški pouk, ponekod uvajajo celo že četrtič izmenično, slabšo vpliva na pedagoško delo in onemogoča vsako dodatno dejavnost šol in postopno uvajanje celodnevne bivanja otrok v šoli. Po kriterijih sanitarne inspekcije bi morali zapreti v nekaterih občinah več kot polovico šol. Tako nastajajo med šolami v gospodarsko manj razvitih občinah in bogatejših, nevezdrne razlike in kajpak neenaki pogoji za pridobivanje izobrazbe.

Materialna nasprotja med občinami pa vplivajo tudi na različno materialno vrednotenje učiteljevega dela. Občutne razlike v osebnih dohodkih delavcev v družbenih službah nastajajo celo v okviru same občine. Medtem ko so uspeli do neke mere urediti osebne dohodka uslužbenecv javne uprave in sodstva, dobivajo šole v slabše razvitih občinah minimalna sredstva za osebne dohodka, kar onemogoča notranjo delitev po delu, hkrati pa povzroča med učitelji nezadovoljstvo.

Nedvomno je glavni vzrok za vse našete anomalije v samem dodeljevanju sredstev za šolstvo. Nič čudnega ni, če vidijo prosvetni delavci rešitev v centralni administrativni delitvi sredstev za šolstvo. V občinah s skromnimi gospodarskimi zmogljivostmi so izgubili upanje, da bi jim občinske skupščine mogle sploh kdaj zagotoviti zadostna sredstva za osnovno dejavnost in za nagrajevanje po vloženem delu, čeprav vemo, da sedaj med osnovne delovne možnosti občinskih skupščin skrbi za osnovno šolstvo.

V centralni delitvi sredstev gotovo ni rešitve, ker bi pomenil tak ukrep vrnitev k administrativnemu upravljanju. Takšnega načina financiranja tudi prosvetni delavci prav gotovo ne želijo, ampak je rešitev brezčas in družinski delitvi narodnega dohodka in v čvrstejših finančnih virih za šolstvo. Ne bi pa smeli nikdar dovoliti, da občinske skupščine zmanjšujejo celo med letom že tako piliča sredstva v skladu za šolstvo.

I. VRHOVČAK

OB OBČNEM ZBORU OBČINSKEGA SINDIKALNEGA SVETA IZOLA

VEČJE MOŽNOSTI KOT SO USPEHI

Na občnem zboru občinskega sindikalnega sveta v Izoli so delegati ugotavljali, da so delovne organizacije v minulih dveh letih dobro gospodarile. Tako je celotni dohodek občine narasel od 15,1 že na 18 in pol milijarde dinarjev, medtem ko se je narodni dohodek povečal od 4,4 na približno 6 milijard dinarjev. Lani so podjetja v tej komuni izvozila za več kot 4 milijone dolarjev blaga, v letošnjem letu pa računajo, da bodo ta izvoz povečali še za 500 tisoč dolarjev.

Tudi podatki o prvih 4 mesecih so spodbudni: če bi namreč doseženi dohodek primerjali z dohodkom v istem obdobju minulega leta, bi ne mogli prezreti podatka, da se je le-ta povečal kar za 30,2 %. Vendar sindikati v izolski komunni poudarjajo, da bi bili lahko uspehi še veliko večji, če bi v delovnih organizacijah razrešili še številna protislovja v proizvodnih in poslovnih procesih.

KAKO DOSEČI BOLJŠE REZULTATE?

Po mnenju delegatov na občnem zboru se številne notranje rezerve razkrivajo že v samem izkoriščanju proizvodnih zmogljivosti. Tako so analize razkrile, da so proizvodne kapacitete v podjetjih izolske komunne izkoriščene v prvi izmeni 77 %, v drugi izmeni še 15,3 %, medtem ko v tretji izmeni samo še 7,6 %. Vendar pa boljših rezultatov gospodarjenja delovne organizacije ne bodo dosegle le s premiki zaposlenih v posameznih izmenah, samo s tem, da bodo povečevale fizična prizadevanja delavcev, marveč tudi z boljšim proizvodnim sodelovanjem, z izboljševanjem organizacije dela in s sodobnejšimi tehnološkimi postopki. To pa seveda pomeni, da se bo moral bistveno povečati doprinos strokovnjakov, da so strokovnjaki čedalje bolj potrebni tako v upravno tehničnih vodstvih kot v neposredni proizvodnji, da so slednjič gospodarski uspehi neposredno odvisni od splošne ravni strokovne usposobljenosti prav vseh zaposlenih.

Nasprotno temu pa izolski sindikati ugotavljajo, da je v delovnih organizacijah te komunne kar 62 % zaposlenih iz kategorije »nekvalificiranih in polkvalificiranih«.

NI MERIL ZA STROKOVNJAKE

Ko so izolski sindikati ocenjevali možnosti za boljše gospodarjenje v delovnih organizacijah, so opozorili tudi na nagrajevanje. V podjetjih izolske občine so lani in letos praktično opravili osebne dohodka, nižje od 23.000 dinarjev, toda še vedno je v občini 11,5 % zaposlenih, ki zaslužijo manj kot 30.000 dinarjev mesečno. Vzporedno s tem pa ugotavljajo, da so se občutno povečali dohodi tako imenovanih »režijev« v upravno tehničnih vodstvih podjetij. Pri tem pa je značilno, da so v številnih delovnih organizacijah izvedli korekture v osebnih dohodkih kar linearno in ne v odvisnosti od rezultatov dela, več-

nih v neposredni proizvodnji — pa naj že bo to zaradi višje produktivnosti dela ali zaradi izravnav s porastom življenjskih stroškov — za posledico avtomatičen porast osebnih dohodkov »režijev«. Taka politika v reševanju osebnih dohodkov pa ima seveda še druge posledice: tako še v nobenem kolektivu niso našli meril za nagrajevanje kategorije tako imenovanih umskih delavcev. To pa seveda ne povzroča le manjšega interesa strokovnega kadra za odkrivanje notranjih rezerv, temveč tudi pogoste konflikte in notranja nasprotja.

M.-Z.

Zdaj so obrtniki postavili v knjižnico pohištvo, police, pismonoše so prinesli knjige — pa tudi račune. Nekaj tednov kasneje so se računom pridružil tudi grozilna pisma: »Plačajte, sicer bomo tožili.«

Računi so, razumljivo, popotovali na občino. Pravečar pa se je po Brezicah raznesla čudna govorica, da je občina plačala terjatve iz rednih sredstev sklada za kulturno prosvetno dejavnost. Kaj res?

Ce je tako, se vraščajmo: Zakaj si ljudje izposojujemo denar, kadar vemo, da ga ne bomo mogli vrniti? Potrkajmo torej na človeško vest, če sta že besedi »pravice in dolžnost« — fraza.

A. P.

OBČINSKI ODBOR SINDIKATA DELAVCEV INDUSTRIJE IN RUDARSTVA V KOČEVJU JE RAZPRAVLJAL O GOSPODARJENJU:

NEIZKORIŠČENE NOTRANJE REZERVE

(Nadaljevanje s 1. strani)

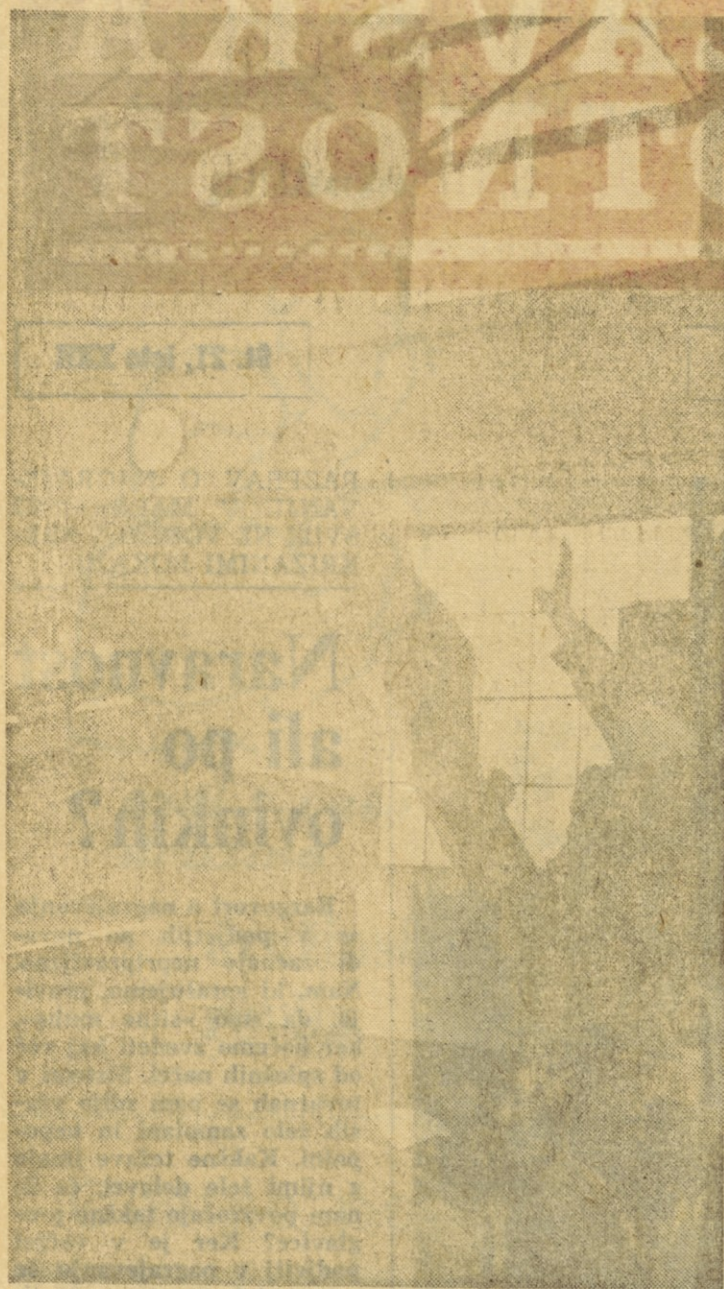
toliko blaga lahko tudi uvoziš, še precej pomanjkljivosti. Pravzaprav bi bilo treba reči: preveč »centraliziranega odločanja«. Tako je med mnogimi še najbolj drastičen primer podjetja »ITAS«. Ta delovna organizacija je z eno izmed avstrijskih tovarn avtomobilov sklenila pogodbo za izvoz izdelkov v vrednosti 390.000 dolarjev, medtem ko bi od te tovarne uvozila sestavne dele v vrednosti za 300 tisoč dolarjev. »ITAS« bi tako ustvaril v letošnjem letu za 90 tisoč dolarjev več izvoza. Da pa bi moglo podjetje uresničiti ta izvozni posel, bi potrebovalo največ 30 do 40.000 dolarjev kredita. Gospodarska računica je vsakakor ugodna. A čeprav so tudi druge institucije, ki se ukvar-

jajo z uvozno-izvoznimi posli tudi potrdile in dale privolitev podjetju »ITAS«, pa v Jugobanki iz nepojasnjenih vzrokov na ta aranžma niso pristali.

Drugo stališče pa o »izvoznike težave« kočevske »Testilane«. Po svojem proizvodnem programu naj bi letos to podjetje izvozilo za 80.000 dolarjev blaga. Čeprav v podjetju nimajo toliko težav s tem, na katera tržišča to svojo proizvodnjo plasirati, pa je tudi ta aranžma ogrožen. Vzrok za to so razlike v ceni na domačem in na tujem tržišču: medtem ko lahko »Testilana« proda meter blaga na domačem tržišču po 6.090 dinarjev, ga more v tujini le za 3.500 dinarjev, s čimer pa pokrijejo le ceno surovin. Takih in podobnih primerov v dispropo-

reterih med domačimi in izvoznimi cenami je še veliko. Vendar pa so predstavniki industrijskih podjetij kočevske občine menili, da bodo s tvoj prejem predvsem delovne organizacije same morale uskladiti te disproporce. Dimače tržišče ne more v nedogled pokrivali izgub na tujih tržiščih. To pa seveda terja, da se delovne organizacije z vsemi silami spoprimajo s proizvodnimi stroški. A čeprav zastarela in izkoriščena proizvodna sredstva, pa vendarle — soče vsaj po nekaterih konkretnih analizah — notranjih rezerv še vedno toliko, da bi bila lahko prizadevanja za znižanje proizvodnih stroškov uspešna in da bi se mogle delovne organizacije veliko bolj enakovrno vključiti v mednarodno delitev dela.

M. Z.

VARILCI FOTO: M. SPAROVEC

Urodništvo »Delavske enotnosti« bo jeseni 1965 izdalo tretjo knjigo Staneta Kavčiča »Samoupravljanje«.

Da bi bralce delno seznanili tudi z vsebino tistih prispevkov, ki še niso bili objavljeni in bodo predstavljali polovico nove knjige, smo se odločili, da bomo objavili nekatere odlomke. Današnji odlomek je povzet iz razprave pri katedri za novinarstvo Visoke šole za politične vede v Ljubljani »O aktualnih problemih novinarstva«.

VPRAŠANJE: V sistemu informiranja je danes eden izmed najbolj akutnih problemov dosledna uveljavitev principa javnosti. Dogaja pa se, da se državne in celo družbene institucije, predvsem pa gospodarske institucije še vedno zatekajo k načelu »odločanja za zaprtimi vrati«. Ždi se nam, da ne more biti samo stvar novinarjev, da se bore za princip javnosti dela, ampak je to dolžnost vseh subjektivnih sil. Kje so družbene korenine tega pojava in kaj storiti, da bi prispevali k hitrejšemu razvozlavanju tega protislovja?

ODGOVOR: Popolnoma se strinjam, da je naloga vseh angažiranih subjektivnih sil in ne samo novinarjev, da se bore za čim bolj dosledno uveljavljanje načela javnosti pri reševanju vseh družbenih problemov. Če me sprašujete po koreninah zaprtih vrat, potem seveda moram reči, da jih je več, predvsem v neobvladanih proti-

STANE KAVČIČ:

Samoupravljanje III

slovjih družbe, predvsem v njeni relativno nizki materialni osnovi in tudi v nasprotju, ki se pojavlja med interesom individualne osebnosti, ki želi imeti čimveč, in med objektivno dano stvarnostjo in resničnostjo, ki jo odražajo razpoložljiva sredstva in možnosti naše družbe.

Zato se strinjam z vami, da je predvsem v gospodarstvu največ zaprtih vrat. Splošna načela o humanizmu, demokraciji in socializmu radi čim bolj glasno in javno razglasamo; denar pa najraje delimo za zaprtimi vrati, zato da je čim manj prisotnih. To je ena od najglobljih korenin zaprtih vrat, ki je objektivno tu in ki je ni mogoče presecati samo z našo subjektivno zavzetostjo, ampak z nadaljnjim razvojem proizvodjalnih sil. Ne skrivajmo svojih delitvenih načrtov in sklepov samo zato, ker so po naravi konspirativni in ker so v načelu zoper javnost, ampak se dogovarjajo za zaprtimi vrati zaradi svojih materialnih interesov, zaradi tega, ker je borba za presežek dela in za razdeljevanje dobrin eno izmed osnovnih protislovij naše družbe. To je osnovno zlo, to je glavna korenina »konspiracije«. Točno pa je, da se k tej korenini, k temu objektivnemu dejstvu stvari, da tako rečem, potem po objektivni logiki družbenih dogajanj priplepi marsikaj, kar je izrazito subjektivno. Tu so predvsem razne posledice izrazito konservativnih birokratskih pojmovanj, o katerih sem govoril že v odgovoru na prvo vprašanje, ko sem omenil tiste, ki mislijo, da množice niso zrele, da ne bodo razumele. Vse to so samo izvori in kulise, s katerimi žele nekateri prikriti javnosti resnično o materialnem stanju, interesih, načrtih in sklepih. Kje je izhod iz tega? Najbolj dosledni in odločni borbi za resnično samoupravljanje na najširšem področju, v boju za samoupravljanje v materialnem in družbeno-političnem smislu. V materialnem smislu zato, da bi dosegli čim večjo produktivnost dela in da bi tako bili v čim boljšem položaju glede materialnih dobrin, ker bi potem bila tudi družbena protislovja v delitvi manj zaostrena, manj protislovna in zato tudi objektivno lahko bolj javna. Glede družbenih odnosov pa bi se zato, da se ne bi spuščal v podrobnosti, ki so vam znane, v svojem odgovoru omejil le na splošno formulacijo: izhod je v doslednem boju za čim večje uveljavljanje neposrednih proizvajalcev.

RAZPRAVA O NAGRAJEVANJU V MARIBORSKI SVILNI NE VODIJO S PREKRIŽANIMI ROKAMI

NARAVNOST ALI PO OVINKIH?

(Nadaljevanje s 1. strani)

radi različnosti v ocenah sedanjega osnutka so ostali pri poskusnem nagrajevanju, ki ga bodo še dopolnjevali in utrjevali. Dokler ne spoznajo vseh učinkov, tudi avtorji ne morejo dokazati »skoka naprej.«

Za tovarniško okroglo mizo so sedeli najboljši izvedenci za nagrajevanje. Bili so to Ernest Seme, sekretar tovarne, in Milica Petrnal, ki sta oba sodelovala v razpravah in imata snov v malem prstu. Odsotna pa sta bila Ludvik Flisar in Alojz Slamberger, vendar smo tudi njuna stališča v razgovoru uporabljali.

V mariborski Svili so merila za nagrajevanje postavili za sedaj samo za strokovnjake v proizvodnji, medtem ko so drugi strokovnjaki še vedno pod dejavnostjo starega pravilnika. Udeleženi so pri uspehu celotnega podjetja.

»Nekoč so bili pri vas v tovarni strokovnjaki v proizvodnji vezani na preseganje norme skupine. Njihov vpliv na uspeh skupine je nesporen. Vendar pa so jim delavci očitali, da dobivajo na njihov račun. Njihov delež je vseboval najbrž res precej prisvojenega dohodka. Kako zdaj nagrajujete strokovnjake v proizvodnji?»

Ernest Seme: »V našem sistemu je bistven razloček med strokovnjaki, ki delajo v proizvodnji in strokovnjaki, ki delajo v upravi. Za delavce pa imamo tako že preizkušen sistem nagrajevanja in so plačani po učinku. Njihov učinek pa meri-

mo tudi z merili za kvaliteto blaga.

Za strokovnjake v proizvodnji — mednje prištevamo mojstre, vodje oddelkov in vodje enot — smo postavili nekako tri merila.

»Katera so torej ta tri merila, ki veljajo za organizatorje proizvodnje?»

Ernest Seme: »Merila so znana: količina izdelanega blaga, kvaliteta in znižanje stroškov. Količina in stroški sta postavki, kjer lahko točno ugotovimo udeležbo strokovnjakov. Veliko bolj sporen in nedogovorjen pa je njihov delež pri kvaliteti. Kvaliteta ima v tekstilni industriji velikanski pomen. Zato je vsaka tovarna zainteresirana, da ljudi v proizvodnji stimulira pri kvaliteti. Naša tovarna je lani izgubila 90 milijonov dinarjev, ker nismo dosegli kvalitete, ki jo postavljajo normativi. To pa je za tovarno velika škoda. Če to izgubo z boljšo kvaliteto izdelkov zmanjšujemo, se nam splača delavce za to dodatno nagraditi.«

»Po mojem je račun tukaj preprost. Če proizvajalcem uspe z izboljšanjem kvalitete zmanjšati lanskoletno izgubo, je to njihov delež. To bi pri nagrajevanju morali upoštevati.«

Ernest Seme: »Stvari niso tako čiste. V našem nagrajevanju kvalitete nikoli nismo zamenjali. Toda izkušnje nas učijo, da moramo stvari reševati počasi in s polnim preudarkom. Pri doseganju določene kvalitete je udeleženih več delavcev, ki si v nekem zaporedju,

kot pač zahteva proizvodni proces v tekstilni industriji, sledijo. Tukaj imajo svoj delež tkalke, barvarji, tiskarji, vodje oddelkov in na koncu še obratovodji. Osnovni problem je zdaj razmerje, kaj komu pripada. Tudi v prejšnjem sistemu smo kvaliteto nagrajevali. Vendar pa smo iz leta v leto ugotavljali, da smo izplačila za kvaliteto presegali. To pa z drugimi besedami pomeni, da smo nagrajevali tudi nedoseženo kvaliteto. Ta trditve najbrž ni dovolj razumljiva, zato jo bom podrobneje pojasnil. Izplačila bi namreč morala biti v skladu z doseženo kvaliteto. To pa se ni zgodilo. Za naša izplačila nismo dobili ekvivalentne kvalitete. Izguba je ostala.«

»Če vas prav razumem, je problem v udeležbi in v kontroli kvalitete. Neustrezna izplačila so lahko posledica milejših kriterijev pri individualni presoji kvalitete. In kot mi je znano, ste kvaliteto v notranji delitvi merili s svojimi kriteriji, izgubo v kvaliteti pa je določalo tržišče. Zaradi tega tudi sistem nagrajevanja ni vzdržal preizkušnje.«

Ernest Seme: »Vse te nevarnosti so znane. Pri novem sistemu pa želimo stare napake odstraniti. Vsaka udeležba pri kvaliteti je posredna. To pa prinaša vrsto novih težav. Pri nas so težili, da bi imel vsak svoja merila, tkalke in strokovnjaki. Iskali smo tako rešitev, ki bi zagotavljala pravično udeležbo in preprečevala večja izplačila za kvaliteto, kot vsi udeleženci skupaj zaslužijo.«

Milica Petrnal: »Menimo, da imajo pri kvaliteti velik delež strokovnjaki v proizvodnji. Hkrati pa smo potegnili tudi ločnico, kdo je lahko pri njej udeležen in kdo na njo v manjši ali večji meri vpliva. Tako smo izločili vse obrate, ki z proizvodnjo nimajo tesnega stika. Tukaj mislimo na upravo in vzdrževalne obrate.«

»Slišal sem, da so nekateri upirali udeležbi strokovnjakov pri kvaliteti, ker so menili, da je to dodatni dohodek.«

Ernest Seme: »Ugovor ni za koš. Njegovo bistvo sicer ni še podrobneje pojasnjeno, vendar pa je izhodišče pravilno, če je namreč nekdo pri kvaliteti udeležen in od nje nagrajevan, potem je tudi pravilno, če je pri dohodku prikrajšan za njeno nedoseganje. Mislim, da z ugovori želijo ta princip zagovarjati. Delitev na račun kvalitete, tistim, ki jim pripada, zahteva tudi povračilo, da sežemo v njihove žepe, če kvalitete ne dosežejo. Po drugi strani pa je točno tudi to, da že delovno mesto zavezuje delavce za ustrežno kvaliteto, dejanska kvaliteta pa je pogosto pod pričakovano.«

N. LUZAR

ZDRAVKO TOMAŽEJ

Pogovori z upravitelji

V pomoč delovnim organizacijam

Delovne organizacije so po določilih novega zakona o delovnih razmerjih dolžne v enajstih mesecih urediti medsebojna delovna razmerja

Aprila letos je prenehal veljati zakon o delovnih razmerjih iz leta 1957 in vnaprej velja zakon o delovnih razmerjih, ki je bil objavljen v Ur. listu SFRJ, št. 17/65.

Delovne skupnosti morajo po tem zakonu v naslednjih enajstih mesecih urediti s statuti in drugimi samoupravnimi akti medsebojna delovna razmerja po načelih novega zakona. V prehodnem obdobju, ko še ne bodo mogli biti statuti usklajeni z novim zakonom, pa so delovne organizacije dolžne urejevati posamezna vprašanja z začasnimi sklepi samoupravnih organov (npr. o sprejemu na delo, o odpustih itd.).

Nov zakon daje delovnemu človeku velike pristojnosti, iz teh pa izhajajo velike dolžnosti. Zato bodo morale delovne organizacije:

— takoj sprejeti časne sklepe za posamezna vprašanja, zlasti pa za tekoče naloge oziroma tista vprašanja, ki niso več v skladu z novim zakonom;

— postopoma konkretizirati zakon o samoupravnih aktih. Potrebno bo spremeniti ustrezne odločbe v statutu in sestaviti nove akte s posameznih področij o delovnih razmerjih. Ta čas pa je potrebno izkoristiti tudi za nadaljnje izpopolnjevanje interne zakonodaje.

V tem času bo potrebno izpopolniti, aktivirati ali pa na novo imenovati komisije za predpise in seznaniti vse članke delovne skupnosti o novostih zakona o delovnih razmerjih ter pravicah in dolžnostih delavcev, ki iz njega izhajajo. To še posebej zaradi tega, ker ta zakon ureja najbolj občutljiva področja, medsebojne proizvodne, delovne in družbene odnose v kolektivu in izven njega.

Da bi kolektivi to nalogo čim uspešneje opravili, je Zveza delavskih univerz Slovenije skupaj s sindikati, inštitutom za delovno pravo pri univerzi v Ljubljani, sekretariatu za delo in Gospodarsko zbornico SRS že predčasno organizirala posvetovanja za obrazložitev novega temeljnega zakona o delovnih razmerjih. Po tej skupni akciji je tovariš Vlado Vodopivec napisal poljudno tolmačenje tega zakona v brošuri: **DELOVNA RAZMERJA IN SAMOUPRAVLJANJE**, ki je izšla pri Cankarjevi založbi, pri Gospo-

darskem vestniku v Ljubljani pa je izšla zbirka zakonov in sicer: temeljni zakon o delovnih razmerjih, zakon o 42-urnem delavniku in zakon o minimalnih osebnih dohodkih.

Po teh skupnih republiških pripravah se je organizacija za nadaljnje obrazlaganje zakona prenesla na delavske univerze po občinah, občinske sindikalne svete ter na izobraževalne centre. Kasneje je Zveza delavskih univerz Slovenije poslala vsem delavskim univerzam podrobne napotke, kako naj vsebinsko in metodološko organizirajo seminarje za komisije in strokovnjake, da bi podrobno spoznali nov zakon in uspešno sodelovali pri izdelavi oziroma izpolnitvi statutom ter drugih samoupravnih aktov delovnih organizacij.

Nekateri DU (Radovljica, Kranj, Koper, Slovenske Konjice, Kočevje idr.) so že izvedle prve seminarje na to temo, nekatere tudi po področjih družbene dejavnosti, bilo je že več posvetovanj s predstavniki delovnih organizacij in s komisijami za usklajevanje predpisov. Nekaj DU pa je že razpisalo seminarje za članke posameznih komisij v delovnih organizacijah in jih bodo izvedli v maju in juniju. Napak je, ko se ob tej priložnosti preveč loči poletna sezona. Delo bi morali nadaljevati med, v in po »sezoni«, da bomo pravočasno in kvalitetno opravili nalogo. Sedanje izkušnje pa so tudi pokazale, da celotna akcija zelo dobro poteka in v tistih občinah in delovnih kolektivih, kjer tesno sodelujejo sindikati kot nosilci vsebine in delavske univerze kot organizatorji in izvajalci. Več delavskih univerz tudi že pripravljajo poseben strokovni predavateljski aktiv, pravilnike in druge strokovnjake za to področje, da bodo v svojih in drugih delovnih organizacijah obrazložili nov zakon in pripravljali interne predpise.

Republiški svet zveze sindikatov za Slovenijo je pridobil za sodelovanje strokovnjake iz inštituta za delovno pravo pri Univerzi v Ljubljani, gospodarski zbornici SRS, strokovne sodelavce pri republiškem svetu Zveze sindikatov in druge, ki bodo pomagali občinskim vodstvom in delovnim organizacijam pri izvajanju te pomembne naloge. ZDRAVKO TROHA

Sekretar občinskega komiteja Zveze komunistov v Izoli je povedal na nedavnem občnem zboru izolskih sindikatov tudi tole:

»Dnevno nas ljudje iz podjetij in ustanov informirajo o samovoljnem postopanju vodilnih uslužbencev v ustanovah ali podjetjih do delavcev in uslužbencev, če so jim ti odkrito, v obraz povedali njihove slabosti...«

Tako se je zgodilo tudi z dvema predavateljema v Gostinskem centru v Izoli. Vodilne uslužbenke sta odkrito opozorila na njihove slabosti. Dobronamerna kritika pa je bila bob ob ste-

»Tehten vzrok«

no. Namesto, da bi se razmere v ustanovi izboljšale, so vodilni uslužbenki gledali le za tem, kako bi oba »negača« odstranili. Ker pa oba predavatelja še nimata za njuni delovni mesti ustreznega strokovnega izpita (eden od njiju ga bo opravljal v kratkem, drugi pa izpit tudi pripravljajo), je vodstvo Gostinskega centra v tem našlo »tehten vzrok«, da se obeh predavateljev na lep način znebi. Enostavno so za obe delovni mesti dali v časopis razpis za dva nova predavatelja z ustreznimi kvalifikacijami.

Vse bi bilo v redu, če bi bilo vodstvo Gostinskega centra iz Izole pri vseh stvareh tako dosledno. Verjetno so ob tem vodilni tovariši iz Gostinskega centra pozabili, da tudi drugi uslužbenci v ustanovi nimajo zadovoljive kvalifikacije za delovna mesta, ki jih zasedajo. M. Z.

ENO OD MNOGIH VPRAŠANJ, KI SODIJO V DOMENO SAMOUPRAVNEGA UREJANJA

DOLOČANJE DOLŽINE LETNEGA DOPUSTA

(Nadaljevanje s 1. strani)

sikje z osebnim dohodkom po delu, če še nimajo izdelanega sistema delitve, ali pa je le-ta slab. Kajti delitev po delu odslej ne pomeni več samo dohodek, temveč je to osnova tudi za pravice, ki izvirajo iz dela, torej tudi za dopust.

Bojazen pred nepravilnostmi ne more biti opravičilo za težnje, naj bi dopusti ostali takji, kot jih je urejal stari zakon. Nepravilnostima moramo biti sami kos in proti njim se moramo boriti. Vsak začetek pa je prav gotovo težak. S tem, ko bi delovna doba še naprej avtomatično vplivala na večje pravice do dopusta, ne glede na to, kakšno delo kdo opravlja in kako ga opravlja, bi grobo kršili načelo delitve po delu.

To pa ne pomeni, da novi zakon ne upošteva delovnih izkušenj za uveljavljanje pravic, ki jih pogojuje delo. Nasprotno, obvezuje delovne skupnosti, da upoštevajo delovno dobo kot enega od elementov za pridobitev pravic, vendar samo v tolikšni meri, kolikor ta doba vpliva na delovne izkušnje in na

delovni prispevek delavca. Kajti delovne izkušnje imajo pri različnih delih različni pomen in različno vlogo. Prav zato, ker smo osvojili načelo delitve po delu, na dolžino dopusta ne morejo več avtomatično vplivati le delovna leta, temveč dejanski uspeh pri delu.

Enake kriterije bodo delovne skupnosti morale uporabljati pri odmerjanju dopustov za vse zaposlene delavce. Tudi za tiste, ki so mlajši kot osemnajst let, le s to razliko, da le-ta po

zakonu pripada sedem dni več dopusta, kot ga bodo dobili po sprejetih merilih.

Odmerjanje dopustov za delovne skupnosti ne bo lahka naloga. Zlasti bodo imeli težave tam, kjer tudi za delo nimajo pravih meril. Kriteriji za dopuste pa bodo morali biti odslej tesno povezani s kriteriji nagrajevanja po delu. In kolikor prej bomo to uredili in uskladili, toliko manj bo nezadovoljstva in zamere. ZDRAVKO TOMAŽEJ

N. LUZAR

ZDRAVKO TOMAŽEJ

Pogovori z upravitelji

Povedano z ljudsko prime-ro: dandanes je stanovanje dražje od žafrana. Da je temu tako, nista kriva le pomanjkanje gradbenega materiala in pomanjkljiva organiziranost stanovanjske graditve, ampak tudi draga obrtniško uslužbena dela na zgradbah. Pocenji jih lahko le dobra organizacija dela v podjetjih, ki oblikujejo dokončno podoba stanovanjskih in drugih stavb. Eno takšnih je tudi »Kristal«, ki je, čeprav zaposluje le približno 70 delavcev, po obsegu dela na stavbah in opravljanju drugih steklarskih uslug največje podjetje te vrste v Ljubljani. Zato se je že prvo vprašanje razgovora, ki sem ga začel s Ivanom Dremeljem, oddelkovodjem enote tega podjetja v Savskem naselju, nanašalo na organizacijsko strukturo podjetja.

»Imamo pet podružnic, eno od teh na Jesenicah, še eno pa nameravamo odpreti v Novem mestu, da bi potem, ko bo začela obratovati novomeška steklarna, prišli do cenejšega stekla, kot ga plačujemo zdaj v Pančevu.« je odgovoril Ivan Dremelj. »Tudi če bo cena stekla sproščena, bodo stroški prevoza nižji in bomo na boljšem, kot smo zdaj. Največ dohod-

ka ima naše podjetje od različne med cenjo kupljenega stekla in prodajno ceno izdelkov.«

»Če služite na račun razlike med prodajano in tržno ceno stekla, vam najbrž kar dobro gre...«

»Potprečje osebnih dohodkov se res vrti okrog 50.000 dinarjev, zato pa nimamo na skladih več denarja kot za kakšen dostavni avto ali manjši stroj. Razumljivo torej, da se produktivnost dela ne more bistveno povečati, saj na nakup sodobnih strojev za obdelovanje stekla še pomisliti ne moremo. Zaradi neuskajenega prevoza materiala med obrati, zaradi pomanjkanja prevoznih sredstev zmanjka kdaj pa kdaj dela in stojimo.«

»Mar zaradi takšnih zastojev ne občutite gospodarske škode? Ali zveste, za koliko je zaradi takšnih zastojev dohodek gospodarske organizacije manjši?«

»Kdor je plačan na uro, ni oškodovan, tisti, ki delajo na

akord, pa seveda so. Vsa steklarska dela na stavbah so normirana, zato sta delovni učinek vsakega in s tem njegov zaslužek odvisna od oskrbe z materialom. Vendar pa o tem

dohodek podjetja in vsakega zaposlenega. Na sestankih se o gospodarjenju premalo pogovarjamo. Razgovor teče največ le o plačah.«

»Imate kakšen predlog, kako povečati produktivnost dela in s tem dohodek?«

»Gospodarsko bi nam najbolj pomagali na noge novi stroji in več prevoznih sredstev. Vendar, če že do novih strojev ne moremo, bi nam to ne smelo vzeti poguma, ne smeli bi vreti puške v koruzo. Mislim, da bi boljša organizacija dela in boljša strokovna razgledanost delavcev lahko bistveno povečali produktivnost dela. V obratih podjetja je preveč le delno produktivnih. Na štirinajst zaposlenih pridejo mojster, delovodja in še blagajničarka, kljub vsemu pa še organizacija dela večkrat zašepa. Tudi za strokovno izobraževanje ni poslušna in možnosti.«

»To pa najbrž ne bo držalo. Steklarstvo se razvija kot vse

druge dejavnosti, zato terja tudi vse več strokovnega znanja...«

»Da si v steklarstvu ni mogoče pridobiti strokovnega naziva mojster, čeprav je osebni dohodek odvisen od kvalifikacije, sem se prepričal na lastni koži, ko sem govoril z ravnateljem obrtne šole raznih strokovnih smeri. Zvedel sem, da priznava kvalifikacijo le podjetje na osnovi priloženega strokovnega znanja in delovnega mesta, velja pa le v matičnem podjetju. Če greš drugam, si moraš strokovni ugled in položaj znova priboriti. Tako sem ubral svojo pot. Ko sem bil član centralnega delavskega sveta in kasneje tajnik sindikalne podružnice, sem spoznal, da veliko premalo vem, da bi bil kos zapletenim gospodarskim problemom, s katerimi sem se seznanil v podjetju. Zato sem se vpisal v oddelek za odrasle pri večerni gimnaziji in letos v jeseni se bom spoprijel z maturo.«

V. B.

DELA VSKA ENOTNOST

Glasilo Republiškega sveta ZSJ za Slovenijo, izdaja CZP Ljudska pravica v Ljubljani. List je ustanovljen 20. novembra 1942. Urejuje uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik

VINKO TRINKAUS

Naslov uredništva in uprave Ljubljana, Koprivčeva ul. 2, poštini predal 313-VI, telefon uredništva 313-722 in 316-672, uprave 313-722 in 317-501. Račun pri Narodni banki v Ljubljani, št. NB 600-11/1-365 - Posamezna številka stane 20 din - Narodna banka je četrtletna 250, polletna 500 in letna 1000 din - Rokopisno ne vračamo - Poština plačana v gotovini - Tisk in klisje CZP »Ljudska pravica« Ljubljana

Delitev iz centra ne spodbuja

Poziv, ki ga je skupščina že lani naslovila gospodarskim organizacijam, naj čim več izvažajo, je naletel na polno razumevanje in spodbudil izvoz bolj, kot smo pričakovali. Tako smo v aprilu izvozili iz Slovenije za 15,5 milijarde deviznih dinarjev izdelkov — za 17% več kot v istem obdobju lani, uvozili pa za 16,1 milijarde deviznih dinarjev izdelkov in reprodukcijskega materiala za 18% manj kot v istem obdobju lani. Pa še podatek, ki še več pove: marca in aprila je bil izvoz za 29% večji kot v istih mesecih lani.

Te številke bi lahko prebudile v nas upravičen gospodarski optimizem, če bi jih ne primerjali s podatkom, da je bila založenost naših podjetij z reprodukcijskim materialom iz uvoza prav v istem času za 24 odstotkov slabša kot lani in da je pomanjkanje uvoženega in domačega reprodukcijskega materiala vedno bolj občutno ter povzroča zastoje in zmanjšanje ali celo ukinitve proizvodnje nekaterih izdelkov.

Zastavlja se vprašanje: zakaj pomanjkanje reprodukcijskega materiala kljub povečanemu naporom, da bi ga omilili, še vedno naglo narašča?

Na to vprašanje lahko odgovorimo z naštevanjem »gospodarskih grehov« v preteklih letih: prekomerna investicijska potrebnost, nesmotno povečevanje predelovalnih zmogljivosti, veliko povečanje števila zaposlenih, močno povečanje uvoza na odprt račun brez deviznega kritja ter kratkovidno izkoriščanje izredne konjunkturo na domačem tržišču ob zanemarjanju dolgoročnejših usmeritve na izvoz. Tem vzrokom za pomanjkanje reprodukcijskega materiala je treba pristeti zdaj še novega: delitev deviz iz centra, ki škodi izvoznim prizadevanjem na področje konvertibilnih valut. V skupščinskih odborih so zadnje dni povsem jasno spregovorili o gospodarski škodljivosti takšne delitve deviz, po katerih dobi industrija v naši republiki za izvoz na konvertibilno področje za dolar izvoza 0,76 dolarjev uvoza, medtem ko je ta odnos v drugih republikah znatno ugodnejši. Prav spreminjajoča se politika delitve deviz, ki zaradi nerazumljivih vzrokov večkrat tudi odstopa od načela vezave uvoza na izvoz, je tista »višja sila«, ki preprečuje delovnemu kolektivu marsikatero gospodarske organizacije, da bi polno uveljavil svoje samoupravne pravice. Da bi ta trditve ne izvenela v prazno, si je najbolje ogledati konkretne primere, kakor jih občutijo nekatera podjetja tekstilne, usnjarske in papirne industrije, torej podjetja tistih gospodarskih panog, ki jih pomanjkanje reprodukcijskega materiala najbolj prizadeva.

DIREKCIJA ZA SUROVINE IMA PREVEČ BESED

Zaskrbljenost gospodarskih organizacij glede oskrbe z reprodukcijskim materialom so ocenile razne skupine poslancev, potem ko so obiskale več gospodarskih organizacij iz omenjenih gospodarskih panog ter svoje ugotovitve dopolnile še z razgovori s predstavniki Republiškega sekretariata za industrijo, Republiške gospodarske zbornice ter bank in drugih gospodarskih institucij. Med podjetji tekstilne industrije so poslanci obiskali podjetja Tekstilindus Kranj, Mariborsko tekstilno tovarno in Tekstilno tovarno Prebold. Svoje vtise z obiska so strnili v ugotovitve, da se delavsko samoupravljanje v tekstilnih bombaznih podjetjih ne more v celoti uveljaviti, ker prodajne cene izdelkov potrjuje in ureja pristojni zvezni urad, surovine nabavlja in deli po svoji uvidevnosti direktorja za surovine in ker je nabava reprodukcijskega materiala iz uvoza povsem odvisna od pristojnosti banke. Tako je tudi uporaba retencijske kvote, ki so jo proglasili kot absolutno pravico delovne organizacije, v praksi popolnoma odvisna od odločitve banke.

V obiskanih tovarnah so imeli lani na razpolago za predelavo 95% potrebnega bombaža. Razmerje med domačim in uvoženim reprodukcijskim materialom je zdaj 10:90. Če bo »Viskoka« iz Loznice dobavila sintetično vlakno, kakor se je obvezala, bi se to razmerje spremenilo v 30:70, kar bi omililo stisko zaradi pomanjkanja deviz. Preskrba z bombažem je pomanjkljiva, še zlasti pa kasnijo dobave direktorja za surovine, ki povrh vsega pošilja podjetjem še nesortiran bombaž. To povzroča zmanjšanje storilnosti, onemogoča veliko

cijski material, potreben za obdelavo koz.

LES JE, LESA NI...

Tudi oskrba papirne industrije z reprodukcijskim materialom, predvsem s celulozo, se še ni povzpela na zeleno vejo, čeprav vsi poudarjajo, da je domača surovinska baza dovolj velika, da bi krila potrebe papirne industrije. Oskrba z lesom je v Tovarni papirja in celuloze »Djuro Salaj« v Vidmu Krškem ter papirnicah Vevče in Količev nezadostna in zmerom slabša. To je povzročilo zmanjšanje proizvodnje lesovine, časopisnega papirja in celuloze, po drugi strani pa povečalo potrebo po uvozu teh proizvodov. Tako zavzema celuloza od 60 do 85 odstotkov celotnega uvoza za papirno industrijo. Tovarna »Djuro Salaj« na primer predvideva za letos okrog 60.000 kubičnih

metrov uvoza snarekovega lesa in to iz konvertibilnega področja. S tem bi omogočili polno izkoriščanje svojih zmog.

Pred štirimi meseci so morali zaradi pomanjkanja lesa ustaviti stroj za izdelavo roto papirja, kar je oškodovalo proizvodnjo za 1,5 milijarde dinarjev. Čeprav v javnosti ni več slišati vesti o pomanjkanju celuloze, so zaloge v tovarnah papirne industrije skoraj enake kot pred meseci. Papirnica Vevče ima zalogo le za sedemdnevno proizvodnjo, prav tako tudi tovarna »Djuro Salaj«.

Ze iz tega kratkega pregleda težav v oskrbi z reprodukcijskim materialom, ki jih občutijo gospodarske organizacije, je razvidno, da izvoza ne bomo mogli kar naprej povečevati, pa naj si še tako prizadevamo. Če želimo povečati izvoz, bomo morali torej boljše skrbeti predvsem za

uvoz takšnega reprodukcijskega materiala, ki ga terja proizvodnja izvoznih izdelkov, hkrati pa delitev deviz podrediti temu cilju.

Struktura delitve deviz, po kateri dobi Slovenija, ki usmerja več kot dve tretjini svojega izvoza na področje konvertibilnih valut, le 56,5 odstotka sredstev s tega področja, samo zmanjšuje naš končni učinek zunanjetrgovinske menjave, razen tega pa vpliva destimulativno na prizadevanje gospodarskih organizacij, da bi povečevale izvoz na konvertibilna področja.

Težak gospodarski položaj, v katerega je zašlo naše gospodarstvo zaradi ekstenzivnega širjenja, terja polno spodbudo za produktivnejše delo in s tem tudi za optimalne izvozne učinke, sicer se iz gospodarskih težav še dolgo ne bomo izkopali. V. B.

Upravičen strah?

delovnih organizacijah, ki so tako storile, botrovala slaba vest. Po navadi so dotlej delile dohodek na zaposlene po približnih kriterijih in ocenah uspešnosti dela vsakega posameznika, ne pa dejansko po delu, kakor so imeli napisano v pravilnikih.

Sicer pa, kaj bi modrovali, prisluslnimo besedam samih proizvajalcev. Od 166 vprašanih delavcev v brežiški občini jih je samo 15 odstotkov odgovorilo, da je načelo nagrajevanja po delu v njihovi delovni skupnosti dosledno uveljavljeno, 27 odstotkov pa jih je menilo, da je pri njih nagrajevanje po delu sicer uveljavljeno, toda nepopolno in pomanjkljivo. Kar 85 odstotkov vprašanih pa je bilo o delitvi osebnih dohodkov povsem drugačnega mnenja. V svojih odgovorih odločno navajajo, da načelo nagrajevanja v njihovi delovni skupnosti ni uveljavljeno, predvsem zato, ker po njihovem mnenju ni objektivnih meril (prizadevanja, da bi jih poiskali, niso učinkovita), ker se delo ne ceni dovolj in ker so v praksi oblikovali delitev dohodka po osebah, ne po delu. Kar 63 odstotkov vprašanih proizvajalcev se z načinom razdeljevanja osebnih dohodkov ni strinjalo.

Praksa kaže, da te ugotovitve brežiških delavcev veljajo tudi za delitev osebnih dohodkov v delovnih skupnostih drugih občin. Te ugotovitve potrjuje tudi analiza notranje delitve dohodka, ki jo je napravil republiški sekretariat za delo in po kateri v 523 slovenskih podjetjih delijo od 22 do 72 odstotkom zaposlenih osebne dohodke še vedno po času, le na 50 odstotkih delovnih mest merijo delovni učinek individualno ali skupinsko itd.

Zakaj je podoba delitve v delovnih organizacijah tako kritična, da je moral celo Izvršni svet skupščine SRS pred dnevi priporočiti delovnim organizacijam, naj izpopolnjujejo delitev po delu in naj jo bolj tesno vzročno povežejo z rezultati dela vsakega posameznika, delovne enote in delovne skupnosti kot celote?

Predvsem zato, ker so delovne organizacije razumele priporočilo skupščine, sindikatov in drugih družbenih organizacij, naj organizirajo proizvodnjo na osnovi delovnih enot, bolj kot politično kot gospodarsko nalogo. Zato večina delovnih enot ne odloča o vprašanih organizacijah svoje dela, o planiranju in delitvi ter o drugih vprašanih samoupravljanja.

Dokler delovne enote ne bodo samostojno ugotovljale stroškov proizvodnje in imele v rokah neokrnjeno pravico delitve osebnih dohodkov med zaposlene, bo v delovnih organizacijah še vedno čutili bojazen: kaj pa, če nam odlok prepove zviševati osebne dohodke?

En sam način je torej, kako se te bojazni otresti: delitev osebnih dohodkov prepustiti delovnim enotam, saj je prav v delovnih enotah mogoče najbolj natančno izmeriti opravljeno delo. V. B.

serijsko proizvodnjo in jo podružuje. Potrebe po uvozu reprodukcijskega materiala s področja konvertibilnih valut pa se celo večajo: sintetično surovino, brez katere ni kakovostne proizvodnje, morajo tovarne uvažati izključno z zahoda in drago plačati, ker ni domače surovinske baze. V prihodnje bo tekstilna industrija morala uvažati tudi pomožna sredstva, sodo, reprodukcijski material za opremo itd. Zaradi bojazni, da bi ostale tovarne brez surovine, si skušajo preskrbeti zalogo za dalj časa, to pa veže obratna sredstva, kar povzroča težave in nepravilnosti v poslovanju.

Kako se izklopiti iz pomanjkanja reprodukcijskega materiala? Gospodarske organizacije v tekstilni industriji predlagajo decentralizacijo oskrbe s surovinami, tako da bi direktorja za surovine v prihodnje skrbeli samo za rezervne količine bombaža. Predlagajo tudi, da bi bilo treba v večji meri spodbujati izvoz končnih izdelkov, kot pa polizdelkov. Po predlogih teh podjetij naj bi konfekcijska podjetja izvažala predvsem domačo proizvodnjo, pri tem pa priznala tekstilni industriji indirektno izvoz. V tej zvezi naj bi prepovedali uvoz tkanin za konfekcijsko predelavo brez soglasja domačih proizvajalcev.

KOŽE SO NA ZALOGI LE ZA TEDEN DNI PREDELAVE

Tudi oskrba usnjarske industrije z reprodukcijskim materialom je kritična. Skupina poslancev, ki je obiskala podjetje Konus-Slov. Konjice, Standard-Kranj, Tovarno usnja Smartno pri Litiji, Utok-Kamnik, Industrijo usnja Vrhnika, Runo-Tržič in Usnjarsko šolo Domžale, je ugotovila, da zaradi prepovedi uvoza surovih kož vedno bolj rastejo cene domačih surovih kož, ob tem pa se slabša poslovni uspeh in povečuje izguba usnjarskih tovarn. Uvoženega reprodukcijskega materiala zaradi pomanjkanja deviz ni v zadostni količini, oskrba z domačimi surovinami pa trpi zaradi visokih cen, kakovosti in dobavnih rokov. Zaloge osnovnih surovin so v vseh obiskanih tovarnah, z izjemo svinskega usnja, minimalne. Tako znašajo zaloge v Konusu za 7 do 10 dni, oziroma 15 odstotkov od normalno potrebnih zalog, tej in drugi tovarni pa primanjkuje razen kož še žvepleni natrij, mineralna, naravna in sintetična strojnična sredstva in drug reproduk-

«Naslednji, prosim.»
V psihiatrovo ordinacijo stopita pravnik — ki dela v gospodarski organizaciji — in njegova žena.
»Kaj bo dobrega?«
»Dobrega?« (Pravnikova žena je huda.) »Če bi šlo za dobro reč, ne bi bila zdaj pri vas.« (Psihiater jo skuša pomiriti.) »Če že tako hočete, no, kaj bo slabega?« (Zdaj je pravnik hud.) »Ne gre za slabo: o slabostih se pogovarjamo na sestankih — sklepamo o njih in jih tudi odpravljamo.« (Končno je hud psihiater.) »Povejte, za kaj gre, ali pa...« (Pravnik se zamisli.) »Prav v tem je vic, ko ne vem, za kaj gre.«

»K vam me je pravzaprav napotila Katra, se pravi moja žena; rekla je, da bo z nama konec, če se ne bom spremenil, oziroma, če ne bom, kot se je izrazila, anuliral vse tiste spremembe, ki so se zgodile v meni v zadnjih nekaj letih.«
Psihiater se poklicno smehlja, pravnikova žena pa se razburja:

»Tudi jaz sem se najprej smejala; takrat, ko je kazalo, da gre za čisto navadno moške muhe. Rekla sem si: takšni so pač možje. Najprej so ko med in mleko, potem so siti vsega dobrega in sitnarjo. Sicer pa, začelo se je takole...« (Psihiater posluša in razmišlja.) »Nič posebnega! Zgodba kot tisoč drugih. Zvečer se

mož z ženo dogovori, kaj bo jutri kuhala, zjutraj spremeni svoje mnenje, ob desetih dopoldne ji iz službe telefonira in stornira svoj prejšnji predlog ter ji sporoči novega, ko pa se ob pol treh usede za mizo, ji dopoveduje, da bi bilo najbolje, če bi skuhala tisto, o čemer sta se dogovorila prejšnji večer.
»V tolažbo naj vama po-

ne vem, koliko denarja naj porabim za nakup tega ali onega, ker tisto, kar skupaj skleneva, ne velja niti toliko časa, kolikor ga potrebujem, da pridem na trg ali v trgovino.«

(Psihiater je zaskrbljen.) »In to počne, pravite, že nekaj let?« (Pravnik zahteva besedo.) »Priznam, to počnem že

gospodarske instrumente spre-menili, svoj sklep spremenimo; tretji dan pa nam povedo, da nam banke ne bodo dale obljubljenih kreditov in zato sklenemo nekaj tretjega — če sploh še kaj sklenemo. Kaj morem jaz za to; ravnam se po trenutni zakonodaji, ki je prav gotovo rezultat teženj po boljšem. In to mi je prišlo v kri in meso, postalo je del mene, mojega jaza, žena pa tega ne razume.«

Psihiater pravi:
»Ze vem; bolezen ni redka, je pa huda.« (Žena kima.) »Komisiji pri okrajnem zavodu za socialno zavarovanje bom predlagal, naj vas pošlje na klimatsko zdravljenje.« (Napiše napotnico, jo prebere, se zamisli in — raztrga.) »Mogoče bi pa bilo boljše, če bi šli za nekaj tednov v eno naših klinik.« (Spet piše napotnico, pa je ne napiše do konca in jo raztrga.) »Se boljše pa bi bilo, če bi šli...«

Pravnik in njegova žena bu-ljita vanj.
»Kaj tudi vi?«
Psihiater reče:
»Zakaj pa bi bilo zdravstvo izvezto. Vsi se kuhamo v istem kotlu in vsi težimo po — bolj-ši juhi.«

Vsi trije se zasmejejo. Psihi-ater pa spravi napotnice v predal. Kaj naj bi tudi storil drugega?
»Naslednji, prosim!«

JANEZ VOLJČ

LAHKO BI SE SKLICEVAL NA VSA DOSEDANJA PRIZADEVANJA V NAŠEM DRUŽBENEM ŽIVLJENJU, KO ŽE NEKAJ LET SEM TEŽIMO, DA BI Z DECENTRALIZACIJO SAMOUPRAVLJANJA PREPUSTILI NEPOSREDNIM PROIZVAJALCEM V DELOVNIH ENOTAH PRAVICE IN DOLŽNOSTI GOSPODARJENJA Z USTVARJENIMI SREDSTVI, PAČ ZATO, KER SMO SPOZNALI SAMOUPRAVNE ODNOSI ZA NELOČLJIVO SESTAVINO SOCIALISTIČNIH DRUŽBENIH ODNOSOV. LAHKO BI SE SKLICEVAL NA NOVO USTAVO, KJER SMO VSA TA NAČELA TUDI DOSLEDNO UZAKONILI, KJER SMO PRVIČ NELOČLJIVO POVEZALI PRAVICE DO PROIZVAJANJA S PRAVICO DO GOSPODARJENJA Z REZULTATI TE PROIZVODNJE.

IN NE NAZADNJE BI LAHKO IZ LASTNE IZKUŠNJE NAVEDIŠTE ŠTEVILNE PRIMERE, KO SMO KLJUB VSEM TEM PRIZADEVANJEM IN KLJUB USTAVNIM DOLOČILOM V MARSIKATEREM PRIMERU TEGA PROIZVAJALCA ODPAVILI KAR S PEŠČICO PAPIRNATIH PRAVIC IN PRISTOJNOSTI.

A NE GRE NE ZA PRVO NE ZA DRUGO. SKLICEVATI SE HOČEM LE NA TO, KAR SO SAMI ZAPISALI V KNJIŽICI, KI JO IMA VSAK IZMED NJIHOVIH PROIZVAJALCEV, V KNJIŽICI, KI SE JI PRAVI TUDI STATUT.

»Naj citiram dva člena. V osemnajstem ste zapisali: »Vsak delavec-proizvajalec je tudi upravitelj podjetja. Pravica upravljanja mu je zagotovljena s posrednim ali neposrednim odločanjem v vseh vprašanih svojega sodelovanja, splošne organizacije, udeleževanja podjetja in delitve dohodka. Oblike upravljanja se prilagajajo vsakokratnim konkretnim pogojem kot celoti in njenim organizacijskim enotam tako, da imajo proizvajalci možnost v čim večji meri odločati neposredno, da so pravice in odgovornosti jasno razmejene in da je organizacija podjetja čim bolj učinkovita.« In slednjič člen 125: »Ekonomske enote, od katerih ima vsaka določene produkcijske ali pomožne ali administrativne naloge, predstavljajo osnovne celice delavskega samoupravljanja.« Vendar dovolite, da po teh citatih zastavim vprašanje: kako, s kakšnimi pristojnostmi ste to proizvajalca tudi omogočili?»

PO TREH LETIH... STROŠKI!

»Z drugimi besedami, radi bi vedeli, kaj so dobili proizvajalci v ekonomskih enotah.« ponovi direktor Utensilie Marjan Sadar prav to, na kar sem ves čas mislil. »Morda se vam ne bo zdelo veliko, toda dobili so stroške. Po treh letih intenzivnega dela, izračunov, tehnoloških, organizacijskih in finančnih knjigovodskih priprav so ekonomske enote dobile svoje stroške. Ne rečem, da tudi pri nas niso imele vseh tistih pravic o sprejemanju in odpovedovanju, o disciplinskih zadevah, toda pravo gospodarjenje proizvajalcev v ekonomskih enotah se je začelo šele tedaj, ko so dobili vse stroške svojih proizvodnih in poslovnih procesov.«

»Vodja finančno gospodarskega sektorja Franc Perhave pristavi: »Morda smo si pri nas nekoliko drugače kot v drugih delovnih organizacijah predstavljali decentralizacijo upravljanja. Gospodarjenje je možno in seveda tudi učinkovito le tedaj, kadar veš, s kakšnimi stroški proizvajajš in posluješ. In če naj ekonomske enote postanejo osnovni organizmi v snovanju proizvodnih in poslovnih procesov, potem je najprej treba razviti sistem zajemanja stroškov in tem proizvajalcem tudi prepustiti gospodarjenje s stroški. Vsaj po našem mnenju je tako.«

»Tej logiki ne morem nasprotovati. Zato toliko bolj pazljivo poslušam, kar mi pripovedujejo.«

»To pa je seveda terjalo, da smo začeli uvajati obratovno knjigovodstvo,« pripoveduje vodja priprave dela Albin Vodopivec. »Lahko rečem, da imamo sedaj že kompletan obol. Zajemamo celotne stroške proizvodnje in poslovanja na vseh ravneh: od stroškovnih mest, obračunskih enot, delovnih enot do podjetja kot celote. Mesečno pa dobi

IZKUPIČEK OD STROŠKOV

zbiranja in obračunavanja stroškov po nosilcih, glede na meritve učinka ter ugotavljanja poslovanja povsem enake lastnosti kot ekonomske enote. Razlika je le v tem, da nimajo svojih organov upravljanja, a tudi na uspehu ni delovni kolektiv posebej udeležen temveč na skupnem uspehu ekonomske enote.

»Sicer pa je gospodarjenje neposrednih proizvajalcev zasnovano na zniževanju polne lastne cene,« nadaljuje predsednik osrednjega delavskega sveta Darko Kolenc. »Vsaka obračunska enota in seveda tudi ekonomska enota

participacijo ekonomske enote na dejansko doseženi lastni ceni.«

Posebna drsna lestvica ureja participacijo ekonomske enote na ekonomskem uspehu. Če se na primer lastna cena ekonomske enote zviša ali zniža za 6 %, znaša delež oziroma odbitek 40 %. Tako vse do 22 % zvišanja ali znižanja lastne cene, kje je pozitivna ali negativna participacija določena s 24 %. Od tod naprej pa, tako zatrjujejo, ničesar več ne priznavajo, ker je bila napaka bodisi v normativih bodisi vis maior.

ne cene v povprečju skoraj 32 % na osebni dohodek, določen po analitični oceni delovnih mest.«

»Menda je pri tem odveč vprašanje, kako ste zadovoljni z rezultati tako zasnovanega sistema gospodarjenja. Ali pa vendar, kako gledate na to soodvisnost stroškov in dohodkov?«

KORAK BLIŽE REALNI LASTNI CENI

»Ne kaže sicer tega sistema idealizirati,« pravi direktor Utensilie Sadar. »Navsezadnje se interes proizvajalcev v enotah razkriva šele tedaj, kadar je to enotam v prid, saj se še ni primerilo, da bi katera od njih sprožila na arbitražni komisiji postopek, če znižanje lastne cene ni bilo samo zasluga boljšega gospodarjenja. Pa to je tudi razumljivo. Prav tako bi bilo nesmiselno pričakovati, da smo vse normative stroškov do potankosti izdelali. Sproti jih popravljamo, toda če hočemo, da se stimulativnost ne sprevrže v svoje nasprotje — v premajhno zainteresiranost proizvajalcev za gospodarjenje, potem tudi ne smejo biti preveč napeti. In v tej bojazni, da si ne bi preveč v živo spodrezali, se kdaj pa kdaj primeri, da so normativi ohlapni. Toda kljub vsemu se konstantno približujemo realnejšim stroškom in realnejši lastni ceni.«

»Mislim, da smo s takim sistemom zajemanja in obračunavanja stroškov, predvsem pa z njihovo soodvisnostjo od dohodka proizvajalcev v vseh ekonomskih enotah, učinkovito posegli na področje notranjih rezerv,« nadaljuje predsednik upravnega odbora Zivko Murgelj. »Zniževanje lastne cene namreč nosi v sebi vse elemente večanja ekonomičnosti in rentabilnosti proizvodnje in poslovanja.«

Ko sprašujem po konkretnijih rezultatih, pripovedujejo, da je podjetje v minulem letu doseglo nekaj pomembnih števil: celoten dohodek na zaposlenega se je povečal za 27,3 %, neto produkt za 30,9 %, dohodek za 34,4 in čist dohodek prav tako za 34,4 %. Še veliko bolj zanimivi pa so podatki iz leta 1963 — tedaj so dokončno prešli na sistem zajemanja in obračunavanja stroškov po ekonomskih enotah — ki razkrivajo to njihovo gospodarjenje v primerjavi s 26 sorodnimi podjetji v državi. Utensilia je namreč v primerjavi s povprečjem te skupine dosegla naslednje indekse: koeficient akumulacije 167, indeks doseženega neto produkta proti primerjalnemu 138, neto produkt na zaposlenega 123, neto produkt glede na angazirana sredstva 155 in indeks celotnega dohodka v primerjavi s porabljenimi sredstvi 144.

»Vendar ne gre le za te rezultate,« pristavi predsednik sindikata v Utensilli Jože Rožun. »Dragocen je predvsem prebujeni, pravzaprav omaterializirani interes proizvajalcev v delovnih enotah za gospodarjenje in upravljanje. Opažamo tudi, da postopoma upada odstotek fluktuacije, izboljšalo se je delo služb, govorimo lahko o timske delu strokovnega kadra.«

»In katere druge materializirane pristojnosti ste prepustili gospodarjenju proizvajalcev v delovnih enotah?«

V ENOTAH VEDO, KOLIKO USTVARILJO

»Delovne enote samostojno gospodarijo v okvirih normativov za celotne stroške poslovanja in proizvodnje,« pojasni predsednik delavskega sveta Kolenc. »Samostojno tudi odločajo o delu sredstev za osebne dohodka, ki je rezultat znižanja polne lastne cene. Druge sklade za zdaj še združujemo.«

»Le da gre pri vsem tem za bistvene razlike,« dopolnjuje direktor Sadar. »V vsaki ekonomski in obračunski enoti povsem natančno vedo, kako se oblikuje njen dohodek, kakšen je dejanski rezultat gospodarjenja enote. Skratka, z obratovnim knjigovodstvom in s celotnimi stroški so delovne enote prilegle čiste račune. V sistemu centralnega zajemanja in obračunavanja stroškov je vedno zamegljen dejanski uspeh in dejanska ekonomičnost in rentabilnost proizvodnje in poslovanja ekonomskih enot.«

»Ali pa se vam ne zdi, da prav te ugotovitve naravnost terjajo nadaljnjo decentralizacijo v upravljanju z ustvarjenimi sredstvi?«

»Nič ne trdi, da ne,« zatrdi predsednik delavskega sveta Kolenc. »Saj sami pravimo, da smo šele na začetku decentralizacije. Da smo prišli do tega, kar imamo, smo potrebovali tri leta trdega dela. Nekateri nam zamerijo počasnost. Sam pa trdim, da je bila to temeljitost. Mar ni za vsako uspešno gospodarjenje najprej treba vedeti, s čim pravzaprav gospodariš? Mar ni treba najprej zagotoviti možnosti, da lahko na to gospodarjenje tudi vplivaš? To za zdaj imajo naše ekonomske enote, česa drugega pa nihče ne trdi. Se pa strinjam z vami, da bomo morali od tod narediti še korak naprej v decentralizaciji.«

BOJAN SAMARIN

ima v okviru mesečnih operativnih proizvodnih programov določene tudi normative celotnih stroškov proizvodnje in poslovanja. Dobro ali slabo gospodarjenje pa se odraža v zniževanju ali povečevanju posameznih skupin stroškov oziroma polne lastne cene.«

»A kot v vsakem primeru, mora biti tudi tu upoštevan moment, ki mu po navadi pravimo interes za gospodarjenje,« ponudim novo iztočnico.

»Drži,« nadaljuje vodja ekonomske enote kovinska proizvodnja Albin Vodopivec. »Mesečni obračun stroškov po stroškovnih mestih, obračunskih enotah in ekonomskih enotah nam pokaže razlike med normativi za posamezne stroškovne skupine in dejansko doseženi stroški. Seštevek vseh znižanj oziroma zvišanj skupin stroškov nam pokaže realizirano lastno ceno. Interes pa je pogojen s pozitivno ali negativno

Tako za obe proizvodni ekonomski enoti kot za ekonomski enoti pomožni obrati in vodstvo. Stimulacija je učinkovita za vsakogar — to so dokazali s podatki: medtem ko je ekonomska enota kovinskih izdelkov v oktobru minulega leta znižala lastno ceno za 8.453.000 dinarjev in je bil njen delež 2.592.000 dinarjev, pa je ekonomska enota vodstvo prekoračila normativ lastne cene za 894.000 in je znašala njena negativna participacija 410.000 dinarjev.

»Ob tem se seveda ponuja novo vprašanje, kako more ekonomska ali obračunska enota ukrepati, da bi zavezila morebitno prekoračevanje normativov za posamezne skupine stroškov? Še posebno, ko pravite, da obračunavate stroške mesečno.«

»Po navadi ukrepajo že delavci sami na stroškovnih mestih,« zatrjuje predsednik sveta ekonomske enote kovinske proizvodnje Anton Sarabon. »Točno vedo na primer, kdo in zakaj ne dosega predvidene norme in da bo to nujno vplivalo na lastno ceno. V takih primerih kar sami pritisnejo. Če pa na primer delovni nalog predvideva drugačno kvaliteto surovine, kot so jo dobili iz skladišča in bo zato več izmečka ali pa bodo prekoračili normativ stroškov materiala za izdelavo, opozore na to vodjo enote, ki seveda takoj ukrepa. Slednjič se na svetu ekonomske enote temeljito prerešetao vsak mesečni obračun in, če je potrebno, sporne primere preanaliziramo tudi po delovnih nalogih. Če zvišanje lastne cene v posameznih primerih ni nastalo po naši krivdi, zahtevamo, da se nam prizna popravek normativa, sicer pa zadevo rešuje arbitražna komisija.«

»V poslovanju med enotami vladajo povsem ekonomski odnosi,« nadaljuje član arbitražne komisije in vodja kadrovskega sektorja Rado Zitnik. »Primerilo se je že, da je arbitražna komisija morala odločiti o sporih, kjer vrednost posameznega stroška ni presegala 1000 dinarjev. Sicer pa je to povsem razumljivo: po izračunih za minulo leto je v osebnih dohodkih zaposlenih v našem podjetju znašala participacija posameznika na znižanje last-

vsaka delovna enota, pravzaprav že obračunska enota, in seveda tudi centralni organi upravljanja kompletan obračun vseh stroškov.«

»Sam obračun proizvodnje pa izkazuje znižanje lastne cene v primerjavi s planskimi normativi po naslednjih vrstah stroškov,« dopolnjuje vodja finančno gospodarskega sektorja v Utensilli Perhave. »material za izdelavo, pomožni material in energija, drug material, amortizacija, nadalje osebni dohodki za izdelavo, osebni dohodki za režijo, obresti na poslovni sklad enote, drugi primarni stroški, stroški, ki so obračunski enotam skupni, interni učinki proizvodnih obračunskih enot, interni učinki pomožnih obratov in interni učinki strokovnih služb. Skupaj torej dvanajst kategorij stroškov.«

»Ob tem mimogrede vprašanje, ne toliko moje, kot pomislek drugih delovnih organizacij: koliko ste morali povečati število zaposlenih, da ste izvedli obratovno knjigovodstvo in koliko so vam zavoljo tega porasli režijski stroški?«

»Nobelih novih uslužbencev in nič večji stroški,« odgovarja direktor Sadar. »Namesto tega pa na nekoliko bolj intenzivno delo v knjigovodski in računovodski službi, predvsem pa boljša organizacija dela v njej. Čeprav obratovno knjigovodstvo, ga vodimo centralno, ker je to za nas veliko bolj ekonomično. Spremljanje posameznih delovnih nalogov pa je tako ali tako dolžnost vodij delovnih enot, če niso več samo disciplinski vodje, temveč zares organizatorji proizvodnih in poslovnih procesov. Seveda pa to terjajo tudi precizen in ažuren sistem planiranja, podrobne letne in še veliko bolj natančne mesečne operative programe od obračunskih enot navzgor: po količini posameznih izdelkov in polizdelkov, po lastni ceni — z vsemi normativi stroškov — in izdelavnem času.«

»Precejšnje delo, če računate, da imamo kakih 1110 osnovnih artiklov z dimenzijskimi podgrupami in med 4 in 5 tisoč nastavljenih materialnih kartic,« doda vodja finančno gospodarskega sektorja Perhave.

»In če se povrnemo k izhodiščnemu vprašanju, kako in s čim upravljajo proizvajalci v delovnih enotah, ali z drugimi besedami, v čem se manifestirajo možnosti za gospodarjenje?«

NA OSNOVI ZNIŽEVANJA LASTNE CENE

Bolj v pojasnilo kot v neposreden odgovor pojasnjujejo, da je podjetje razdeljeno na štiri ekonomske enote: kovinski izdelki, lesni izdelki, pomožni obrati in vodstvo podjetja. Proizvodne ekonomske enote pa so razdeljene še na 7 obračunskih enot. Obračunske enote imajo pri njih glede zajemanja,

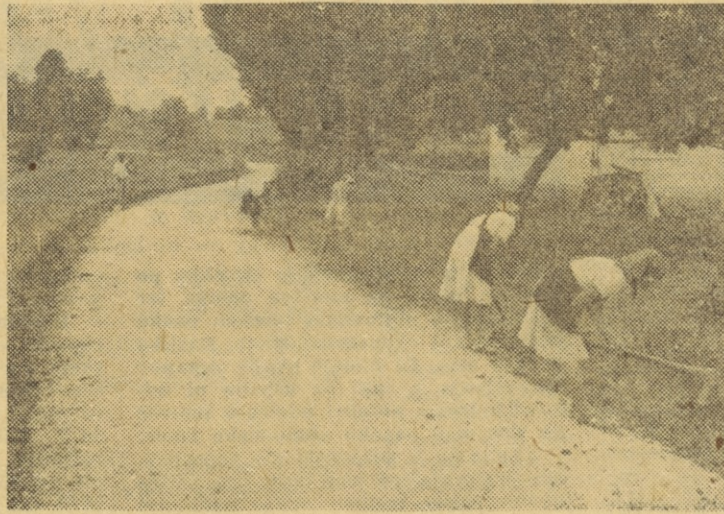
● TOLMIN:

Število delovnih sporov narašča

Na nedavni seji Občinskega komiteja ZK Tolmin je predsednik občinskega sodišča Janko Stergar navedel nekaj zanimivih podatkov o delovnih sporih, ki jih je zadnje čase obravnavalo sodišče in so jasen odsev neurejenih medsebojnih odnosov v nekaterih delovnih organizacijah, samovolje posameznih vodilnih uslužbencev, zapostavljanja vloge organov samoupravljanja pri odločanju o delovnih razmerjih in v dobršni meri tudi nepoznavanja delovne zakonodaje. Izjava nekega delavca v enem takih sporov, češ da edinole sodišču še zaupa, je s profesionalnega stališča sicer za sodnika sila laskava, toda ker je isti sodnik tudi aktiven družbeno-politični delavec, mu tako priznanje po drugi strani pomeni hudo obtožbo organov upravljanja, sindikata in organizacije ZK v podjetjih, ki hote ali ne hote dopuščajo, da se delavcu zgodi krivica in mora iskati zadoščenja na sodišču, ne da bi prej poskušal zadevo urediti na drug način. In namesto da bi se stvari postopoma izboljšavale, nam podatki kažejo, da je delovnih sporov, ki jih mora obravnavati sodišče, čedalje več. Zanimivo in dovolj zgovorno pri vsem tem pa je dejstvo, da je skoraj v vseh primerih sodišče dalo prav delavcu-tožniku, kar očitno dokazuje, da so bili veljavni predpisi prekršeni. Zgodilo pa se je že tudi to, da je sodišče razveljavilo odločbo o odpustu nekega delavca, pa je isto podjetje čez nekaj časa ponovno izdalo enako nezakonito odločbo. Opaža se tudi, da delavski sveti v gospodarskih organizacijah ne obravnavajo odločb sodišča, čeprav bi bila to njihova dolžnost. Seveda je vprašanje, če so organi upravljanja o tem sploh obveščeni. Po mnenju sodišča bi bilo moč večino zadev urediti že v delovni organizaciji sami, če bi se temu ne upirali določeni krogi in posamezni vodilni uslužbenci, ki še vedno kaj radi avtoritativno in ultimativno izjavljajo: »ali on, ali jaz!«

Morda je tudi navedeno stanje deloma vzrok, da je bilo glede na pogoste kršitve zakonitosti v delovnih organizacijah do sedaj sorazmerno malo zahtevkov za pravno pomoč, ki jo je organiziral občinski sindikalni svet za svoje člane. Verjetno pa vsi delavci niti ne poznajo možnosti in ugodnosti in pravnih služb v podjetjih, saj ima samo ena delovna organizacija v občini svojega pravnika. Razen energičnih ukrepov, ko je prekršek že storjen, bi bilo potrebno v bodoče na tem tudi preventivno delati, da do takih pojavov sploh ne bi prišlo.

Prav sedaj, ko je bil sprejet novi zakon o delovnih razmerjih, ki mu bodo morala podjetja prilagoditi svoje statute in ostale notranje pravne akte, bodo imele sindikalne organizacije važno in odgovorno nalogo. Če se sindikati pri tem ne bodo dovolj angažirali in pri tem delo aktivno sodelovali že od vsega začetka, se utegne zgoditi, da se bodo stvari urejevale površno in da se bodo izkivljale pozitivne težnje in napredna stališča, ki jih novi zakon vsebuje.

Tudi lepo urejena cestišča so lahko dobra turistična reklama

nekaterih kolektivov ne moreta realizirati, saj podjetja ne vedo, na kateri račun naj bi nakazovala denar za potrebe otroškega varstva in tako je vse ostalo samo na pol poti.

-ko-

● TOLMIN:

Dobre in slabe krajevne skupnosti

V tolminski občini bodo predvidoma imeli skupno kakih 30 krajevnih skupnosti, od katerih so jih nekaj že ustanovili, druge pa še čakajo ali pa kvečjemu o tem načelno razpravljajo. Ponekod se izgovarjajo, da jim posebna komisija, ki je bila za to izrecno zadolžena, še ni pripravila osnutka statuta, da bi ga obravnavali in sprejeli, češ da brez statuta krajevna skupnost ne more začeti z delom. Vendar so tu in tam to že jasno demantirali in s svojim delom dokazujejo, kaj se da z dobro voljo storiti, ne glede na to, ali je bil statut že sprejet ali ne. Pri tem pa vse-kakor prednjačijo v manjših naseljih, medtem ko je v večjih središčih manj zanimanja. Tako, denimo, še nimajo krajevne skupnosti niti v Tolminu, niti na Mostu na Soči, da se omeji-mo samo na ta dva centra.

Lep primer delavnosti v tem pogledu imamo v Podbrdu v Baški grapi, kjer je krajevna skupnost že od vsega začetka krepko poprijela za delo. Tako so že začeli zbirati pri občanih sredstva v obliki samoprispevka za postavitev repeticitorja TV, ki bi jim omogočil sprejemanje televizijskega programa, za kar so sedaj prikrajšani. Nekaj sredstev so že zbrali tudi za zobno ambulanto, ki jo nameravajo urediti v vasi, ker morajo sedaj hoditi k zobozdravniku v 30 kilometrov oddaljeni Most na Soči. Čim prej menijo odpreti tudi turistični urad, ki bi bil glede na čedalje večji turistični promet v teh krajih nujen potreben, saj ni sedaj nobene turistične organizacije od Mosta na Soči do Škofje Loke, to je na relaciji 60 kilometrov. V načrtu imajo tudi postavitev ročne bencinske črpalke, ker je vsako leto več motoriziranih turistov, ki potujejo skozi Podbrdo in čez Petrovo brdo, se pravi iz Baške grape v Bohinj in dalje na Bled. To je samo nekaj zamisli, ki jih namerava krajevna skupnost v Podbrdu

● PTUJ:

Letno sto hektarov topolovih plantaž

Na našem tržišču iz leta v leto vse občutnejše primanjkuje lesne surovine, papirna industrija je brez celuloznega lesa, žagarski obrati brez hlodovine in prav zato se je pred gozdne gospodarske organizacije postavila naloga, da naj svojo lesno proizvodnjo preusmerijo na gojitev čim intenzivnejših drevesnih vrst.

Tako je Gozdno gospodarstvo Maribor, Gozdni obrat v Ptujju se pričel z obsejnimi pripravi tal za gojenje hitrorastočih vrst listavcev. Poskušnje so pokazale, da so ob poredju Drave, kakor tudi Pesnice, ki jo pravkar regulirajo, idealni bioklimatični pogoji za gojenje topolovih plantaž. Ta zemljišča so bila doslej neizkoriščena, oziroma je na njih rastle posamezno drevje popolnoma do en meter prsnega premera in drugo manjvredno drevje ter grmovje, ki ni našemu gospodarstvu prinašalo nobenih posebnih koristi. Gozdarji so to drevje posekali, panje izruvali, zemljo prerigolali, kjer je to bilo pač potrebno ter pričeli saditi topolove sadike.

Do sedaj so že osnovali večje površine topolovih plantaž in nasadov v Mali vasi, Hajdini, Slovenji vasi, Krčevini pri Vurbergu in sicer kakih 80 hektarov. Z delom pa tudi letošnje pomlad nadaljujejo ter bodo na novo nasadili okrog 70 hektarov površin. Prav tako so v Slovenji vasi uredili tudi lastno drevnico za gojitev sadik na površini petih hektarov.

Ker pa je gojenje topola vezano na precejšnjo finančno sredstva, katerih samo gozdno gospodarstvo ne zmore, je v kooperacijsko sodelovanje pristopilo tudi podjetje Papirles iz Ljubljane, ki je po posebni pogodbi prevzelo polovico investicijskih stroškov. Ker papirni industriji vasi urediti tudi potrebne surovine za nemoteno proizvodnjo, si bo prav Papirles na ta način zagotovil potrebne količine surovin za daljše obdobje.

Gojitev topola ima vsestranske prednosti pred klasično gozdno proizvodnjo, pri kateri je obhodnja to je, od zasnove pa do končnega poseka, kar v povprečju 80 let, medtem, ko se pri gojitvi topola ta čas skrajša na 12 do 15 let, kar je vsekakor

velika prednost. Ker je za intenzivno gojitev topolovih drevov potrebno zemljo tudi prerigolati in ker se topolove sadike sadijo v medsebojni razdalji 6 x 6 metrov, je mogoče v prvih letih, dokler se krošnje drevov med seboj ne sklenejo, gojiti med vrstami še tudi druge poljščine, kot je korenina, pšenica, oves, krompir, kar dohodek zemljišč še poveča.

Plantažni nasadi hitrorastočih listavcev so primerni samo za večje komplekse, ker so male površine nerentabilne oz. povzročajo prevelike stroške. Zato si ptujski gozdarji prizadevajo, da gojijo topole samo na večjih in strnjanih površinah, kjer je možna mehanska obdelava tal. Tu pa še nastajajo težave glede lastništva in prav zato bo potrebno že v bližnji bodočnosti zagotoviti finančna sredstva za odkup primernih zemljišč od zasebnikov. Nekateri zasebniki pa so že pristopili tudi v kooperacijsko sodelovanje, predvsem v Bukovcih pri Markovcih.

Predvidevajo, da bodo na ptujskem in ormoškem območju nasadili letno okrog 100 hektarov novih nasadov. Morda še ta podatek: Na klasični način priraste na hektar površine ca. 3 do 5 kubičnih metrov lesa, medtem ko je pri intenzivnem gojenju topola možno doseči prirastek tudi od 20 do 25 kubičnih metrov, kar dovolj zgovorno kaže, da je gojitev topola zelo rentabilna proizvodnja, ki je posebno važna pri sedanjem že občutnem pomanjkanju lesnih surovin na našem tržišču ter edini izhod iz zaostale gozdarske proizvodnje. S tem, da bomo v gozdarstvu prešli na intenzivnejšo proizvodnjo lesa, bomo v neki meri, posebno ob poredju Drave in Pesnice, zavezili tudi škodljivo delovanje vode, intenzivirali pa do sedaj neizkoriščena zemljišča, obenem pa poskrbeli za lepši izgled krajev, s čemer bodo vložene investicije ter prizadevanje gozdarjev vsekakor že v naslednjih letih bogato poplačane.

-ko-

● JESENICE:

Zopet 80 poklicnih delavcev

Poklicna industrijska šola na Jesenicah, ki deluje v okviru železarskega izobraževalnega centra daje železarski industriji že vsa leta po osvoboditvi letno približno 100 kvalificiranih delavcev. Tudi letos so v zadnjem, tj. III. letniku že zaključili s poukom in se učenci pripravljajo na zaključni izpit. 61 učencev bo opravljalo zaključni izpit v junjskem roku, ostalih 20 pa v jesenskem, po opravljenih popravnihih izpitih. Vse absolvente jeseniške poklicne industrijske šole že čakajo v jeseniški železarni valjavska, ključavničarska, strugarska, električarska in druga delovna mesta. Posebno pomembni pa postajajo absolventi šole za novo valjarno na Belškem polju, kjer bo prišla predvsem v posev pridobljena teorija. Poklicna industrijska šola na Jesenicah, ki bo dala v letošnjem, že blizu 2000 kvalificiranih delavcev predvsem železarske stroke, je za našo železarsko industrijo iz leta v leto pomembnejša na področju vzgajanja strokovnega kadra.

L. U.

● PTUJ:

Na pol poti

V zadnjem času, predvsem pa v lanskem letu so se kapacitete otroškovarstvenih ustanov v Ptujju precej povečale in tako lahko mnoge zaposlene matere brezskrbno prepustijo svoje otroke v varstvo, medtem, ko delajo v tovarni. Ker pa je vzdrževanje teh ustanov, posebno pa varstvo otrok v njih povezano s precejšnjimi stroški, ki jih družine z več otroki same ne zmorejo plačevati, je občinska skupščina Ptujja v lanskem letu apelirala na vsa podjetja in občini, da naj bi del teh stroškov prispevala iz svojih ustvarjenih skladov.

Temu klicu se je odzval tudi kolektiv trgovskega podjetja »Les« v Ptujju ter je že v lanskem letu posredoval občinski skupščini sklep samoupravnih organov podjetja, da so pripravljeni prispevati del sredstev za otroško varstvo ter obenem predlagal, da naj bi občinska skupščina v ta namen sklicala posebno posvetovanje predstavnikov vseh podjetij in zadrž v občini, na katerem bi se podrobneje pogovorili o pomoči varstvenim ustanovam, med drugim naj bi odprli pri NB poseben račun, kamor bi se stekala sredstva, ki bi jih posamezna podjetja nakazovala.

Do tega posvetovanja pa žal še do danes ni prišlo in tako se do dobra volja in razumevanje

Več novih temeljev, več novih stanovanjskih gradenj

Razvoj stanovanjskega gospodarstva v »Savi«

V skladu s perspektivnim razvojem podjetja je bilo treba misliti tudi na to, ali bomo nadaljevali sedanjo stanovanjsko politiko, ki jo je čas prehitel in ni več odgovarjala sodobnim načelom ekonomskega gospodarjenja, temveč bi lahko dejali, da je bila do neke mere cokla celotnemu razvoju na tem področju. V tem sestavku se dotikam nekaj vprašanj, za katera smatram, da so spričo stanja v stanovanjskem gospodarstvu aktualna in za katera bi bilo potrebno glede na specifične pogoje gospodarjenja v našem podjetju najti čisto svojo, vendar pravilno pot.

Misli in posebni pogledi na razvoj stanovanjskega gospodarstva, ki jih razvijam, niso samo moje osebno mišljenje, temveč so bili do neke mere tudi že večkrat javno povedani kot stališča odgovornih upravnih organov in naših najvišjih državnih voditeljev. Da

ne bi ovinkarili, moramo kar takoj povedati, da gre v tem primeru za spremembo gledanja in ocenjevanja razvoja stanovanjskega gospodarstva kot posebne panoge v našem gospodarskem sistemu, in da ne gre več obravnavati to vprašanje s tako imenovanega »socialnega stališča«, ki je naše čase preživelo in vnaša neskladje v naš gospodarski sistem. Življenjski standard povprečnega Slovenca je že na taki ravni, da opravičuje določene spremembe.

Do nedavnega so skrbela za razvoj stanovanjskega gospodarstva v glavnem podjetja, ki so bila dolžna po nekem nepisanih zakonih zagotavljati svojim sodelavcem udobna, in kar je predvsem važno, cenena stanovanja. Do tu je vse v redu in v skladu z našimi možnostmi in željami posameznikov. Tak sistem pa je do neke mere nesposobno, vplival na hitrejši razvoj stanovanjskega gospodarstva, saj je v glavnem dajal prednost in v načelu opravičeval izključno vezanje in uporabo sredstev, ki jih je vlagala v stanovanjsko gradnjo družbeno skupnost. Predpostavljam, da do neke mere poznam razvoj tega vprašanja od prvih povojnih let do danes, ko smo začeli orati

na tem področju ledino in vključevati v celoten ekonomski proces tudi neposredno sofinanciranje ali sofinanciranje stanovanjske gradnje našega delovnega človeka.

Ker je Jugoslavija v povojnih letih doživela razmeroma hiter gospodarski napredek, smo do nedavnega vsi smatrali, da je nujno treba zagotavljati iz leta v leto večja finančna sredstva za razvoj stanovanjskega gospodarstva in dvigati stanovanjsko raven našega delavca na evropsko povprečje. Kar se udogaja stanovanj tiče, bi lahko rekli, da smo pri nekaterih stanovanjskih maksiranjih nad evropskim povprečjem, da je precej podjetij poskrbelo svojim delavcem za udobna in cenena stanovanja. Tako so podjetja svojim delavcem zagotavljala stanovanje, sami pa so mislili istočasno na to, kdaj in kako bodo čimprej prišli do avtomobila in se tako uvrščali neke nad splošno življenjsko raven večine naših občanov.

No, kakor vidite, smo končno le prišli do tiste bistvene točke, ki sem jo napovedal že v začetku tega sestavka, da pač mislim, z določenega zornega kota obravnavati to vprašanje. Ker je večina naših občanov

misllila, da je prvenstveno družba dolžna skrbeti za razvoj stanovanjskega gospodarstva, smo prišli tako daleč, da so ljudje mislili prej na vse drugo, kot pa samo na to, kako si zagotovijo streho nad glavo. Pojmovanje, da stanovanje ni potrošna dobrina, je bilo nedavno ovrženo in je sedaj predmet čestih razprav. Prišli smo, toliko daleč, da je nujno treba postaviti tudi pri nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva neke sodobnejše kriterije in bolj usklajene ter ekonomsko upravičene normative. Ne morem si predstavljati, da je »socialni« problem za našo družbo ravno reševanje stanovanjskega vprašanja, ko pa istočasno vidimo, da prav ti »socialno« ogroženi kupujejo avtomobile in se nekatere uvrščajo v kategorijo državljanov z višjim življenjskim standardom. V redu! Če bi bila ekonomska moč posameznika tolikšna, da bi si lahko oboje privoščil! Vendar zaenkrat še ni. Zato se sprašujem, zakaj je potem družba dolžna skrbeti za stanovanja? Zakaj ne bi to skrb prenesli na kreditno sposobnega občana? S tem bi dosegli dvoje:

1. Če bi se večino razpoložljivih finančnih sredstev uporabila za nakup stanovanj, bi se

zmanjšal pritisk na blagovne fondne ali konkretnije rečeno, na najemanje in vezanje sredstev za nabavo avtomobilov in luksuznih predmetov.

2. Čim je nekdo lastnik neke stanovanjske enote, pokaže čisto drugačen smisel in odnos za gospodarjenje s to dobrino. Tako bi po vsej verjetnosti naša stanovanja v blokih, ki bi bila v zasebni lasti, čisto drugače izgledala kot sedaj, ko mnogi delajo z njimi brez vsakega čuta odgovornosti do družbene lastnine.

Pri formiranju take stanovanjske politike smo v našem podjetju naredili prvi korak naprej s tem, da smo ustanovili stanovanjsko zadrugo, ki bo skrbela za celoten razvoj stanovanjskega gospodarstva ter gradila stanovanja in lastni režiji. To pa še ne zadostuje in ne opravičuje drugačnega gledanja, če ne bi istočasno sprejeli tudi ustrezne stanovanjske politike, ki bo postavila tak sistem reševanja tega vprašanja v zakonite okvire. O tem je bilo govora na predzadnji seji delavskega sveta podjetja, ki je potrdil tudi elastičnejšo stanovanjsko politiko.

Se posebej naj poudarim, da je bilo že velikokrat govora o

tem, kateri kategoriji delavcev podjetja naj bi se v nadalje reševalo stanovanjsko vprašanje izključno podjetje. Po predlaganem konceptu stanovanjske politike, ki ga je predložila organizacijsko-kadrovska služba podjetja, naj bi se nadalje zagotavljali stanovanja po starem sistemu tistim delavcem podjetja, ki imajo nizke osebne dohode in ne zmorejo takega finančnega napora, reševali preostale aktivne udeležence NOB, kolikor imajo še nerešeno stanovanjsko vprašanje, ter zagotavljali stanovanja tistim strokovnim delavcem podjetja, ki so se ali se bodo na novo zaposlili pod pogojem, da so za podjetje res nujno potrebni in niso kreditno sposobni.

Možnosti za nadaljnji razvoj tako formirane stanovanjske politike so za nas dokaj ugodne in lahko pričakujemo v prihodnjih letih izboljšanje na tem področju v primerjavi z uspehi v letih 1960 do 1964, ko smo zgradili povprečno po 33 stanovanjskih enot na leto. Take uspehe bomo dosegli le ob povečanih finančnih naporih pričakovalcev stanovanjske gradnje v okviru stanovanjske zadruge ter ob izdatni finančni podpori podjetja.

PETER ŽIGANTE

KAKŠNA NAJ BO VSEBINA IZOBRAŽEVANJA ZAPOSLENIH?

V prejšnji številki »Delavske enotnosti« sem med opravičili za slabo in počasno uresničevanje nalog in priporočil o izobraževanju zaposlenih v delovnih organizacijah med drugimi navedla tudi trditve, s katerimi se še vedno pogosto srečujemo v praksi, da za sedanjo stopnjo organizacije proizvodnje in tehnične opremljenosti naših podjetij nizek nivo splošnega in strokovnega znanja delavcev povsem ustreza. Nekateri grede pri tem še dalje in odkrito izjavljajo, da bi jim večje znanje delavcev povzročalo nove težave: nezadovoljstvo, fluktuacijo, porušili bi ustaljene odnose ipd. Po njihovem so ljudje bolj zadovoljni s svojim delom in položajem, če manj vedo in se zato ne »vtikajo« v stvari, ki jih ne poznajo in ne morejo spreminiti. Tudi izgovori, da je v sedanji ekonomski situaciji potrebno predvsem maksimalno izkoristiti delovni čas za delo, ne pa za učenje, kažejo na nerazumevanje položaja in vloge delovnega človeka v sodobnih proizvodnih in družbenih odnosih. Obojega: sodobnega proizvodnega procesa, doseganja večje učinkovitosti in intenzivnosti gospodarjenja, kot tudi uveljavljanja samoupravljanja si namreč ne moremo zamisliti brez večjega splošnega in strokovnega znanja in uporabe znanosti in sodobne tehnike v proizvodnji.

Čeprav je pri nas dvig produktivnosti dela in učinkovitost gospodarstva ter samoupravljanje kot družbeni odnos enoten proces, kjer je eno pogojeno z drugim in obratno, izgleda, da to spoznanje še ni prodrlo v miselnost vodilnih strokovnih kadrov v delovnih organizacijah, niti je niso še povsem osvojili samoupravni organi. Ne vem namreč, kako si sicer zamišljajo izhod iz sedanjega stanja, če ne bodo izkoristili rezerv, ki so v nedovoljno razviti umskih in fizičnih sposobnostih proizvajalcev ter v njihovi ustvarjalni moči.

Ob tem se seveda zastavlja vprašanje, kakšna izobrazba oziroma kakšna znanja so potrebna delovnim ljudem, da se bodo lahko polno uveljavljali kot proizvajalci in upravljalci. Menim, da je prav v tem mnogo nejasnosti in prehajanja iz ene skrajnosti v drugo. Tako nam npr. v delovnih organizacijah, ki imajo nizko izobrazbeno strukturo zaposlenih, kjer zaposlujejo pretežno priučene delavce, kaj radi postrežejo s podatki, kako so uspeli s kratkotrajnim priučevanjem hitro doseči zadovoljive delovne uspehe. Njihovo utemeljevanje hitrega priučevanja novosprejetih delavcev sloni na enostavnem opisu delovnih mest oziroma del, ki jih opravljajo npr. delavci na tekočem traku. Profil teh delavcev se seveda bistveno razlikuje od klasičnih profilov kvalificiranih delavcev. Iz tega sledi enostaven zaključek: za delovna mesta na tekočem traku je možno ljudi usposobiti v mnogo krajšem času, obseg znanj pa reducirati na nekaj enostavnih delovnih operacij oziroma veščin in spretnosti. Tako priučevanje pa se pri nas začne običajno na zelo nizki splošni izobrazbi (skoraj vsi, ki uspešno dokončajo osnovno šolo, se šolajo dalje) in tako postane ozki strokovni profil ob enem tudi okvir za vso ostalo splošno in družbeno izobrazbo. In kakšen je ta okvir oziroma nivo? Ko so na nekem strokovnem tečaju za priučene delavce želeli poglobiti strokovno-tehnično znanje delavcev na nivoju interne kvalifikacije, so ugotovili, da večina njih ne pozna štirih računskih operacij, da se pisмено in ustno težko in pomanjkljivo izražajo, da ne poznajo osnovnih družbeno-ekonomskih pojmov itd. Pomanjkljivo znanje, ki so ga prinesli iz osnovne šole (večina ima le 4-6 razredov osnovne šole) je zaradi tega, ker ga ni nihče razvijal dalje, počasi splahnelo in za mnoge od njih bi lahko rekli, da so postali polpismeni. Pod-

jetje si je zamišljalo, da bodo z nekaj urami iz splošnih znanj: matematike, slovenščine in družbeno-ekonomskih ved lahko nadoknadili zamujeno. Sele potem, ko so začeli odkrivati vrzeli, se je pokazalo, na kako trhljih osnovah je bila zgrajena navedena strokovnost teh delavcev. Razveseljivo je dejstvo, da se tudi pri delavcih, ko spoznajo svoje neznanje in ugotavljajo, kakšne možnosti se jim ob večjem znanju odpirajo za boljše poklicno in družbeno uveljavljanje, oblikuje povsem drugačen odnos do učenja in izpopolnjevanja svojega znanja. Delavci sami so začutili, da ne morejo uspešno opravljati svojih delovnih obveznosti, da so povsem nemočni v odločanju v gospodarskih in samoupravnih zadevah, če ostajajo na

tako nizkem nivoju znanja. Ob takem spoznanju delavcev samih in vodstev delovnih organizacij ni težko pridobiti delavcev za razne oblike splošne, družbene in strokovne izobrazbe. Najde se tudi ustrezen čas (izven rednega dela) in potrebna finančna sredstva. Prav s tem pa moramo računati, ko se v delovnih organizacijah pogovarjamo o tem, kako stimulirati delavce za višjo splošno, družbeno in strokovno izobrazbo in ko izdelujemo konkretne programe za posamezne skupine oziroma delovne organizacije.

Močno namreč dvomim, da bomo uspeli zainteresirati delovne organizacije in posameznike za povsem formalne osnovnošolske programe. Vprašanje je tudi, kakšno osebo in družbeno korist bi imeli od take formalno priznane osnovnošolske izobrazbe, ki ne bo temeljila na konkretnem položaju delovnega človeka v proizvodnih in družbenih odnosih. Formalizem, ki ga je še mnogo v izobraževalnih programih za zaposlene, je prav tako škodljiv kot ozka tehnokratska in birokratska praksa in težnje nekaterih vodstev delovnih organizacij, ki vidijo v delavcu le dodatek k stroju. Ob prizadevanjih za dvig osnovne splošne izobrazbe zaposlenih bo zato potrebno v delovnih organizacijah predvsem poiskati odgovor na vprašanje, kakšna naj bo vsebina te izobrazbe in potem bomo tudi laže našli ustrezna pota in načine, kako jo posredovati čim širšemu krogu zaposlenih.

TILKA BLAHA

Integracija kulturnih ustanov v Brežicah

V Brežicah so pred nedavnimi dozidali in opremili veliko stavbo ter jo poimenovali v »Zavod za kulturo«. Danes je lahko v ponos občanom in pozabljeni so časi, ko je bilo na gradbišču Zavoda živahno le, če je občina imela denar. Dolgoletne želje in načrti občinske skupščine, naj bi dobila pretežna večina kulturnih institucij in ustanov v komuni lepe delovne prostore, se je uresničila. V Zavod so se postopoma vselili lokalna radijska postaja, Delavska univerza, matična knjižnica s čitalnico, klub in kinematografsko podjetje. Pri tem bi ne bilo ničesar posebnega, če bi se ne združili vsi ti najemniki v skupni Zavod z enotno administracijo, računovodstvom in organi upravljanja, kar je menda edinstveni primer v Sloveniji. In kakšni so potemtakem uspehi ali neuspehi dela tega Zavoda? Pojav integracije kulturnih ustanov je pri nas tako redek, da ob njem nehotoma pomislimo na podobne, toda neuspele poskuse v gospodarstvu.

Zamisel Zavoda za kulturo je v Brežicah že zelo stara in so jo z leti sem podpirale finančne in kulturne razmere v občini. Podpredsednik brežiške občinske skupščine tovariš Franc Bukovinski mi je skušal to obrazložiti:

»Brežice so manj razvita komuna, ne dobivamo dotacije iz republike, naš gospodarski potencial pa je skromen. V pretežni meri prevladujeta obrt in kmetijstvo. Gospodarske organizacije nimajo sredstev, da bi jih dajale za kulturo. Tako sta odvisni kulturno-prosvetna dejavnost le od občinskega proračuna. Poleg tega je občina itak dolžna skrbeti zanju. Ob skromnih sredstvih smo imeli vrsto razdrobljenih kulturnih institucij, katerih vsaka zase je mnogo terjala že samo za upravo. Drugič pa je pri nas še vedno velik problem strokovnih kadrov. Uvideli smo, da se zavoljo vsega tega razvijajo kulturne dejavnosti v občini neenakomerno. Iz skrbi in želje, da bi naredili korak naprej, je menila občinska skupščina, da bi združili sile in denar v enotnem zavodu. Kakšen bo rezultat, takrat še nismo vedeli, pač pa smo predvideli, da se lahko, če bi kazalo slabo, inštitucije, zdaj združene v zavodu, spet osamosvojijo.

Nadalje smo menili, da bremenimo občinsko skupščino s tem, ko mora iz skrbi za kulturo neprestano pretresati vsako posamezno kulturno inštitucijo v občini, sproti zbirati podatke iz svojega konkretnega dela in vse to posredovati svetu za kulturo, ki obli-

potreb po izobraževanju, čeprav jim strahotno primanjkuje kadra. Na Delavsko univerzo še vedno težko dobimo redne strokovne uslužbence, niti jih zaradi pomanjkanja denarja ne moremo zaposliti toliko, kot bi jih potrebovali. Letos se bo sicer v tem pogledu marsikaj spremenilo. Zdajšnji upravnik Delavske univerze in direktor Zavoda (obe dolžnosti opravlja šele v letošnjem koledarskem letu v sili razmer) bo ostal direktor, dobili pa bomo novega upravnika in še enega strokovnjaka.

Naposled me je zanimalo, koliko sredstev dobi od občine Zavod in kakšen je sistem finansiranja posameznih kulturnih ustanov v sklopu Zavoda. Zdi se je najinemu pogovoru pridružil še načelnik oddelka za družbene službe, tovariš Gregorič:

»Celotnega programa Zavoda oziroma finančnega načrta, ki so ga izdelale vsaka posamezna kulturna ustanova v Zavodu zase, predložile pa skupaj, nismo mogli upoštevati. Proračunu je zmanjkalo sredstev. Pri nas imamo tri ločene sklade: sklad za kulturno prosvetno dejavnost, sklad za šolstvo in sklad za telesno kulturo. Sklada za kulturo in šolstvo sta vsak zase zato, da bi šolstvo v stiski kulturni ne moglo pobrati sredstev. Sklad za kulturno prosvetno dejavnost ima letos 16 milijonov 450.000 dinarjev, od tega jih je dobil Zavod 14 milijonov, ostalo pa muzejska in spomeniška dejavnost v Brežicah. V Zavodu za kulturo imajo skupno računovodstvo, vendar se vodijo sredstva za vsako področje (knjižnica, Delavska univerza...) posebej, tako da je izključeno, da bi segali drug drugemu v vrečo.

Po razgovoru na občini, sem se oglašala še pri direktorju Zavoda za kulturo in upravniku Delavske univerze tovarišu Volčanšku. Upala sem, da mi bo povedal še kaj bistvenega novega, pa se ni zgodilo nič takega. Trenutno imajo v Zavodu dva problema: da bi Delavska univerza dobila upravnika in še enega rednega strokovnega sodelavca, ki bi po dogovorih z Delavsko univerzo v Krškem vodil neko področje izobraževanja tudi zanjo, v Krškem pa bi prav tako nastavili sodelavca, ki bi na drugem področju priskočil na pomoč brežiškim občanom. Naslednji problem je, interni dogovor med posameznimi kulturno prosvetnimi ustanovami v Zavodu o dokončni porazdelitvi sredstev, ki jih pač ni toliko, kot jih terjajo njihovi programi (Delavska univerza bi rabila 2,30 milijonov, knjižnica 5,70, zdaj se bo DU morala zadovoljiti z milijonom in pol). Pri tem sicer ni sporov, ker je pač že občinska skupščina priporočila, naj se postavke vseh ustanov enakomerno procentualno zmanjšajo, vendar v Zavodu upajo, da jim bo pomagalo kriti razliko še kinematografsko podjetje.

Delavska univerza kljub kadrovski, vsaj delno spremenjeni zasedbi, še naprej izpolnjuje svoje začrtane naloge. Težko je le, ker se delovne organizacije še vedno premalo obračajo nanjo, pa čeprav jih k temu spodbujajo s skupnimi močmi Delavska univerza, občinski sindikalni svet in SZDL. Ob enem pa postavljajo delovne organizacije svojim proizvajalcem kot pogoj za zaposlitev dokončano osemletko in kvalifikacijo. Tudi honorarni sodelavci zaenkrat niso problem, razen za strokovno izobraževanje, ki ga brežiška Delavska univerza skorajda še sploh ne goji. (Predavateljce dobi doma, iz Celja in Maribora.) V letošnjem koledarskem letu vodi Osnovno šolo za odrasle, Srednjo ekonomsko, Oddelek višje komercialne iz Maribora in knjigovodski tečaj druge stopnje ter politično šolo (ta je v bistvu sestavljena iz vrste predavanj), od razvoja delavskega gibanja v svetu in pri nas, preko delavskega samoupravljanja, politične ekonomije...)

Na Delavski univerzi v Brežicah imajo tudi zajeten spisek raznovrstnih predavanj in seminarjev (ki so že bila ali še bodo), katerih plačniki pa so v pretežni meri ali Občinski komite ZK, Društvo prijateljev mladine, Mladinski komite ZMS, posamezniki ali kar sama Delavska univerza.

Kljub vsej dejavnosti Delavske univerze pa sem vendarle dobila vtis, da si še od svojega obstoja sem ni izdelala jasnih vsebinskih konceptov, niti spoznala ali analizirala vseh potreb v občini. Torej je potrebno, da se kadrovske okrepitve, predvsem zdaj, ko ima primerne prostore, ko je zmanjšala stroške uprave na minimum in ko upravnik sam zatrjuje (to trdijo tudi upravniki drugih kulturnih ustanov in zavodov), da se jim v Zavodu odpirajo boljše možnosti od prejšnjih. Resnični rezultat njihovega skupnega dela pa bo pokazal seveda šele čas. Zdi se, po prvih mesecih obstoja Zavoda za kulturo, lahko pišemo le o začetkih, o dobri volji, energiji in načrtih.

ALA PEČE

Prvi dan v novem stanovanju

Foto Milan Šparovec

OCENE KRITIKE INFORMACIJE

Doraščajoči mladostniki

ČESKI FILM
»CRNI PETER«

Peter, mladenič sedemnajstih let, začne življenje v majhni samopostrežni trgovini, kjer opazuje kuce in zasleduje tatove. Svoje dolžnosti se oprime resno in zavzeto, se zgleduje na odrasle, jih posnema in se vživlja v njihov svet. Tako minevajo dnevi in meseci in Peter dorašča v moza. Oklevaje, nerodno in zvedavo spoznava svoje vrstnike, poskusa v kajenju in pijači, išče družbo deklet, odhaja na plesišče, čeprav ne zna plesati ter se skuša iztrgati iz objema staršev, ki še vedno vidijo v njem majhnega dečka. O tem in podobnem govori scenarij Jaroslava Papuška. Nič presenetljivega ni v njem, nobenih razburljivosti, napevosti in dramatičnih zapletov. Vse se razpieta in zapleta enostavno, preprosto in vsakdanje

in nekateri prav zaradi tega odrekajo filmu vsakršne umetniške vrednosti. Posamezne scene so enolične, brez običajnega tempa in razgibanosti, brez spretno skonstruiranega dialoga. Da, film je po vsem tem drugačen od del, ki smo jih vajeni. Vendar pa nas pritegne morda prav zaradi značilne monotonije, preprostosti junakov in njihove enostavnosti. Režiser Miloš Forman, ki mu je to prvi celovečerni film, je preprosto zgodbo obdelal z dobršno mero sugestivnosti, dovolj spretno in domiselno, jasno in dovolj odkritosrečno. Osnovne vrednosti dela pa so v igralcih. Ničesar narejenega ni v njih in njihovih razgovorih. Polni so naravne mladostne vredine in vsakdanjih doživetij. Takšni so v odnosih

med seboj, pri delu, s starši in drugod. Gledalca pritegne njihova optimistična vredina in logična življenjska protislovja, njihove prve ambicije in spoznanja. To je film o preprosti, normalni in zdravi mladini, katerih dejanja niso dejanja herojev, posebnikov, izjem. To so dekleta in fantje, ki jih dan za dnem srečujemo tudi na naših ulicah, plesiščih, delavnicah in drugod. Ljudje, ki jih sicer ne opazimo, a vendar predstavljajo našo prihodnost. In v tem so njihove vrednote, v tem pa sva tudi vrednota filma, ki je na svoj način spregovoril o mladih, zdravih in optimizma polnih ljudeh, spregovoril tako, da so ga razumeli in mu prisluhnili tudi izven čeških meja.

IVA BOZOVIČAR

**KAM NA LETNI ODDIH?
POČITNIŠKA SKUPNOST LJUBLJANA - CENTER
DALMATINOVA 4**

nudi prijeten odvih v domovih:

- PLANICA
- KRANJSKA GORA
- SAVUDRIJA
- SELCE
- NOVI VINODOLSKI
- SALI DUGI OTOK
- VODICE
- PRI ŠIBENIKU

Opravljamo tudi recepcijo za domove delovnih organizacij. V predsezoni posebno znižane cene.

GOSTINSKO PODJETJE

KAVARNA - RESTAVRACIJA

»JADRAN« POSTOJNA

s svojimi obrati:

- Bufet Jadran
- Bufet Ribnik
- Bufet Kolodvor
- Bufet Nanos
- Gostilna Hruševje
- Gostilna Sovič
- Gostilna Lovce
- Gostilna Snežnik

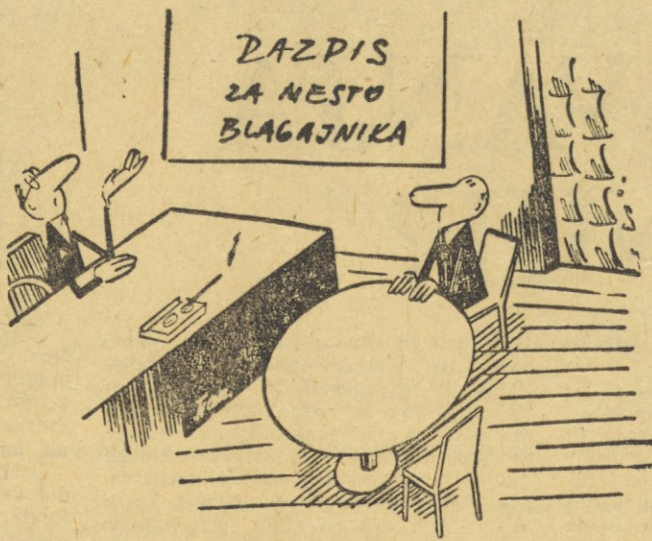
se priporoča za cenjeni obisk

Pomlađna obleka ALMA v vseh velikostih in dveh barvah — samo 3800 din

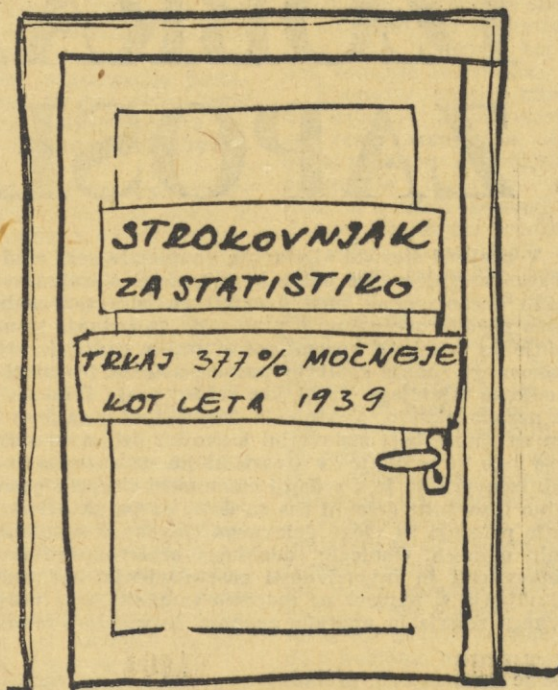
PRODAJNI SERVIS
Modna hiša
LJUBLJANA - MARIBOR

Za razvedrilo in kratek čas

PREVENTIVEN UKREP

— Ne poznate prometnih predpisov? Obžalujem, vendar mi potrebujemo blagajnika, ki ne bo skrenil s prave poti!

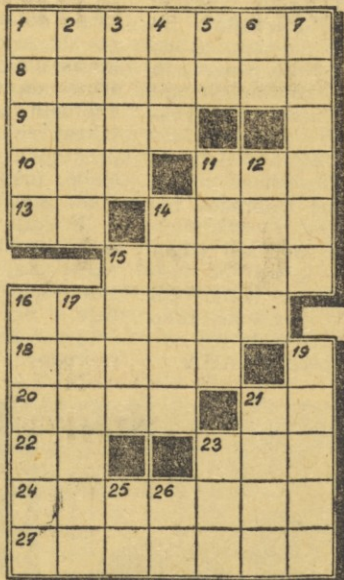

BREZ BESED

— To je naš najboljši zdravnik, tudi po dvajset receptov napiše v minuti!

Križmko

Vodoravno: 1. naslada ob tujem trpljenju, 8. letoviški kraj blizu Reke, 9. ime jugoslovanske pevke popevk (Novaković), 10. površinska mera (množ.), 11. reka v Bosni, 13. konica, vrh, 14. rima, 15. rudnik lignita v Bosni, 16. prepir, kreg (mn.), 18. vrsta palme, 20. veter, 21. avtomobilska oznaka Kranja, 22. začetnici imena in priimka predsednika zvezne skupščine, 23. oddelek starorimske konjenice, 24. ime generalnega sekretarja KP Španije (Ibarruri), 27. malokrvnost.

Navpično: 1. kopač, pridelovalec soli, 2. doprinos, vloga (v delniško družbo), 3. priimek ekstravagančnega španskega slikarja (Salvador), 4. ime prve jugoslovanske filmske igralke, 5. začetnici priimka in imena slovenskega kiparja, ustvarjalca Prešernovega spomenika v Ljubljani, 6. medmet, 7. polotok v Zadnji Indiji, 11. tolažba, 12. grška boginja zmage, 14. ptica pevka iz rodu vran, 15. ko-drasta svilena tkanina, 16. vovjaška ukana, 17. atenski postavodajalec, 19. projektirana linija nove ceste ali železnice, 21. lepilo, 23. površinska mera (množ.), 25. prislov poziva, 26. znamka težkih italijanskih avtomobilov.

REŠITEV

PREJŠNJE KRIŽANKE

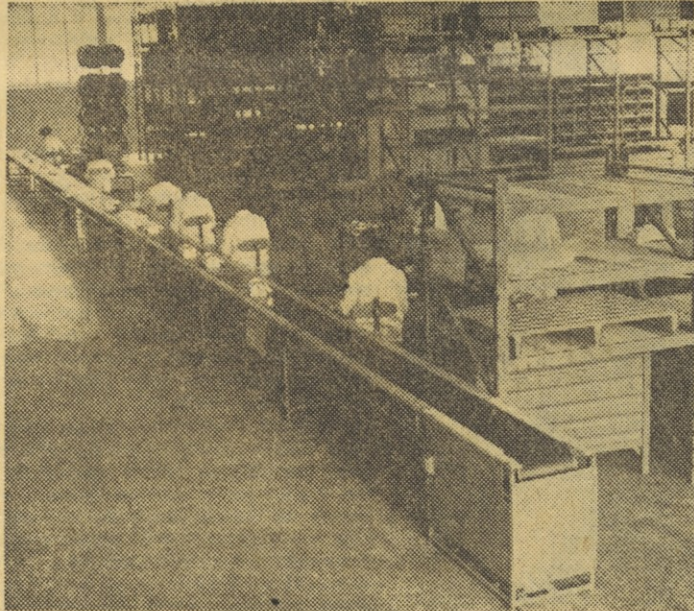
Vodoravno: 1. Logatec, 7. esej, e, 8. met, 9. pop, 11. ukor, 13. Ni, 14. Ra, 15. ašov, 17. Prado, 18. teror, 20. Oleg, 21. ef, 23. Ra, 24. ioni, 26. Ana, 28. sad, 29. Loire, 31. skalpec.

Navpično: 18. toraks.

- ORGANIZIRANO
- RACIONALNO
- USKLAJENO
- NEPREKINJENO

montažo v vaši serijski proizvodnji omogoča

MONTAŽNI TRANSPORTER

● Odkupujemo vse vrste odpadnega materiala po dnevnih cenah

SUROVINA MARIBOR

POSLOVNE ENOTE:

MARIBOR - CELJE - LJUBLJANA - IL. BISTRICA
- RADLJE OB DRAVI z 28 odkupnimi postajami

Spored RTV Ljubljana za teden od 27. maja do 2. junija 1965

ČETRTEK

27. MAJA
5.00-8.00 Dobro jutro! — 6.00-1.10 Jutranji radijski dnevnik — 8.05 Jutranji zabavni zvoki — 8.55 Radijska šola za višjo stopnjo Morje — 9.25 Glasbeni vedež — 9.45 Domače pesmi in napevi — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Zadovoljni Kranjci s pevci — 12.30 Prizori in razpoloženja, kot jih slika mojster Vivaldi — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam... — 14.05 Popularen operni spored z našimi opernimi pevci — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.30 Pihalna godba RTV — 15.40 Literarni spored — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Turistična oddaja — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Odkočna deska — 18.45 Jezikovni pogovori — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Četrtek večer domače pesmi in napevi — 21.00 Izročilo XX. stoletja — 21.40 Glasbeni nokturno — 22.10 Popevke za lahko noč — 23.05 Bachov večer — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

PETEK

28. MAJA
5.00-8.00 Dobro jutro! — 6.00-6.10 Jutranji radijski dnevnik — 8.05 Od uverture do valčka po domači orkestralni glasbi — 8.35 Melodije za razvedrilo — 8.55 Pionirski tednik — 9.25 Igra pihalni orkester iz Madrida — 9.35 Pet minut za novo pesmico — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Komorni zbor RTV poje pesmi sodobnih tujih skladateljev — 10.35 Novo na knjižni polici — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Kvintet Avenik s pevcema Emo Prodnik in Francem Kerenom — 12.30 Iz oper Antonilna Dvoraka — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam... — 14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo Srečanje v gozdu — 14.35 Komorni ansambel s flavto — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.25 Napotki za turiste — 15.30 Koroške narodne pesmi poje Koroški akademski oktet — 15.45 Novo v znanosti — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Petkov simfonični koncert — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Revija slovenskih pevcev zabavne glasbe — 18.45 Ta teden v skupščinskih odborih — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Izročilo XX. stoletja — 21.00 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Zvočni mozak

SOBOTA

29. MAJA
5.00-8.00 Dobro jutro! — 6.00-6.10 Jutranji radijski dnevnik — 6.30-6.35 Napotki za turiste — 8.05 Mali vokalni ansambli pojo slovenske narodne pesmi — 8.25 Zabavne melodije — 8.55 Radijska šola za nižjo stopnjo Srečanje v gozdu — 9.25 Mladi glasbeniki glasbenih sol pred mikrofonom Glasbena šola Mornari — 9.45 Cetrt ure z zabavnim ansambelom Weekend — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Domače viže za prijetno popoldne — 12.30 Drobne koncertne skladbe — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam... — 14.05 Dva dueta iz opere Veronika Deseniška skladateljica Danile Svare — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 14.55 Popoldanski radijski dnevnik — 15.30 Pojeta zbor KUD Jože Hermanko iz Maribora in Tone Cufar z Jesenic — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Pesmi in plesi iz Jugoslavije — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in po svetu — 18.15 Izložbeno okno — 18.45 S knjižnega trga — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 V soboto zvečer — 21.00 Zaplešite z nami — 22.10 Oddaja za naše izseljence

NEDELJA

30. MAJA
6.00-8.00 Dobro jutro! — 6.05-6.10 Poročila in dnevni koledar — 6.30-6.35 Napotki za turiste — 7.40 Pogovor s poslušalci — 8.00 Mladinska radijska igra Aleksander Popović: Skrivnost neke noči — 8.38 Iz albuma skladb za mladino — 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo -I- — 10.00 Se pomnite, tovariši... Milan Guček: Brigadni ognjeni krst — 10.30 Partizanske pesmi narodov Jugoslavije — 10.40-11.40 Nedeljski koncert lahke in zabavne glasbe — 11.00-11.15 Turistični napotki za tuje goste — 11.40 Nedeljska reportaža — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo -II- — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Pred domačo hišo — 14.00 V svetu opernih melodij — 15.05 Melodije za razvedrilo — 16.00-19.00 Nedeljsko športno popoldne — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Naš nedeljski sestanek — 21.30 Iz slovenske simfonične glasbe — 22.10 V plesnem ritmu z orkestroma Ray Anthony in Perez Prado — 23.05 Med slovenskimi mlajšimi skladatelji — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

PONEDELJEK

31. MAJA
5.00-8.00 Dobro jutro! — 6.00-6.10 Jutranji radijski dnevnik — 8.05 Jutranji zabavni zvoki — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.10 Zapešimo in zapojmo — 9.25 Iz narodne zakladnice — 9.45 Igrajo tuje pihalne godbe — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Pisan orkestralni intermezzo — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Cez hrib in dol — 12.30 Parada violončelistov — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam... — 14.05 Iz opusa Vincenza Bellinija — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.30 Zabavni zbori — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Glasbena križanka St. XVI. — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in po svetu — 18.15 Zvočni razgledi — 18.45 Narava in clovek — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Izbrali smo za vas — 20.15 Simfonični koncert orkestra Slovenske filharmonije — 22.10 Ljubiteljem popevk — 23.05 Ljetarni nokturno — 23.15 Jazz orkestri vam igrajo — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

TOREK

1. JUNIJA
5.00-8.00 Dobro jutro! — 6.00-6.10 Jutranji radijski dnevnik — 8.05 Ansambel Borisa Franka in Trio Janeza Svečnika — 8.20 Od melodije do melodije — 8.55 Radijska šola za srednjo stopnjo Temna hiša — 9.25 Odlomki iz Papandopolove "Sunčanice" — 9.45 Cetrt ure s plesnim orkestrom RTV Ljubljana — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Mariborski komorni zbor poje narodne v priredbi Vlada Goloba — 12.30 Iz koncertov in simfonij — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam... — 14.05 Radijska šola za višjo stopnjo Transportna sredstva — letala — 14.35 Pet minut za novo pesmico — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.30 V terek nasvidenje — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in po svetu — 18.15 Pol ure z majhnimi zabavnimi ansambli iz studia 14 — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Majhen recital sopranistke Marije Lotrić-Sulčeve, pri klavirju Zdenka Lukčeva — 20.20 Radijska igra

SREDA

2. JUNIJA
5.00-8.00 Dobro jutro! — 6.00-6.10 Jutranji radijski dnevnik — 8.05 Glasbena matineja — 8.35 Pisan svet pravilic in zgodb — 9.10 Igra ansambel Milana Staneta — 9.25 Domače pesmi in napevi — 9.45 Rog in klarinet — 10.00 Dopoldanski radijski dnevnik — 10.15 Zvoki za razvedrilo — 10.45 Clovek in zdravje — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 11.15 Nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Na kmečki peči — 12.30 Prizori iz Haydnove opere Richard Orlando — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam... — 14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo Temna hiša — 14.35 Kaj in kako pojo mladi pevci pri nas in po svetu — 15.00 Popoldanski radijski dnevnik — 15.30 Tako poje naša dežela... — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Slovenska glasbena ustvarjalnost po osvoboditvi (1945-1963) — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in po svetu — 18.15 Iz fonoteke Radia Koper — 18.45 Naš razgovor — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Večerni radijski dnevnik — 20.00 Zbor Moravskih učiteljev zapoje tri skladbe Leaša Janačka — 20.20 Dvajset minut Brahmsove glasbe — 20.40 Aleksander Borodin: Knez Igor, radijska priredba opere — 22.10 Popevke se vrstijo